

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK

f ü z e t e k

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)

az Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület
havonta megjelenő kiadványa
XII. évfolyam 131. szám
2008. január

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor
– hívottan és hívatlanul – mindenkit szeretettel vár
a Budapest, V. Semmelweis utca 1-3. I. emeleti Bartók terembe

Gondolatok az örmény liturgiából

Mindenható Isten!

Vétkeztem ellened

gondolattal, szóval és cselekedettel!

Töröld el bűneim adósságlevelét

És írd be nevemet az élet könyvébe!

És irgalmazz a te teremtményeidnek

és nekem, nagy bűnösnek!

Szent Nerszes Snorhali (1102-1173) katolikosz imádságával kezdjük ez évi liturgikus gondolatainkat. (S nagyobb részt az ő imái lesznek ez évben gondolatébresztőink!) Az idézet bűnbánati ima. (Hasonló van a görög szertartásban is.) Üdvös dolog az év elején bűnbánatot tartani, s így folytatni további életünket.

Dr. Sasvári László

Lapunk az interneten: www.magy-orm.axelero.hu honlapon olvasható

Elektronikus levélcímünk (E-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

Frigyesy Ágnes

Betlehemesekkel érkezett a Kis Jézus az örményekhez *Posztumusz Szongott Kristóf díj Tutsek Jánosnak*

A Fővárosi Örmény Klub tagjai, tavaly is Betlehemes játékkal köszöntötték a Kis Jézus születését. A Szent Karácsony ünnepén címet viselő ünnepségen a szokásokhoz illően ünnepi és köszöntő beszédet mondott dr. Issekutz Sarolta, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnökasszonya a 2007-es év működéséről. (Részletes beszámolót lásd a 4-7. oldalon.)

A Karácsonyra váró Fővárosi Örmény Klub rendezvényen a művészek is oda-tették a jászol mellé ajándékaikat: *Puskás Eszter* énekművész ragyogó hangjával, *Flórián Antal* színművész kiváló szavalatával, *Kátainé Szilvay Ingrid* művészi produkciójával kedveskedett a hallgatóságnak.

Kilencedik alkalommal osztották ki a *Szongott Kristóf* díjat, melyet idén posztumusz *Tutsek Jánosnak* ítéltek oda a kuratórium. (Részletes laudációt lásd

a 8-9. oldalon.) A rangos örmény elismerést 1999-ben *Páter Fogolyán Miklós* Lukács (posztumusz), Szent Lázár szigeti mechtarista szerzetes, Gyergyószentmiklós örmény katolikus plébánosa, valamint *Vákár Tibor* építész-, képzőművész vehette át első alkalommal. De megkapta már az elismerést például *Semjén Zsolt*, akkori helyettes államtitkár, parlamenti képviselő is.

Az ünnepi est második részében A *Kis Jézus dicsősége* címmel, az 1990-es erdélyi iskolajáték – *Dr. Kilián István* történész professzor gyűjtése nyomán betlehemes játékkal várták az örmények a 2007-es év Karácsonyát. A színes, jól felkészült betlehemes játékot a *Szent Család Plébánia Gyermekek Színjátékszö* köre mutatta be, s nem hagyhatjuk szó nélkül *Dr. Kilián Istvánné, Egyháziné Marthy Katalin* pedagógusok

A Szent Család Plébánia Gyermekek Színjátékszö köre az esten

munkáját, valamint Wertán Zsoltné ötletes jelmezterveit sem.

Az idei év meglepetése volt *Alex Száva: Ó barátom – Ov paregam* erdélyi örmény népdalok CD lemezbemutatója, melyet *Kátainé Szilvay Ingrid* mutatott be magas művészi fokon. (A CD megvásárolható, lásd a 19. oldalon.)

Majd, mint minden évben, idén sem maradt el az ajándékozás öröme. Dr. Issekutz Sarolta mindenkinek egy örmény kódex-motívumokkal ellátott papír-táskát ajándékozott, jelezve, hogy az örmény kultúra még egy táskán is büszkén hordozható és őrizhető.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület tagjai, az *Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek* főszerkesztője, valamint a szerkesztőség tagjai minden kedves Olvasónknak békés, boldog eredményekben gazdag 2008-as évet kíván! Snorhavor nor dári!

Az ünnepi est közönsége

Flórián Antal színművész

Puskás Eszter énekművész

Dr. Issekutz Sarolta

Visszatekintés az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület (EÖGYKE) 2007. évi működésére

Mint minden évben, tavaly is sikeresen zárult az EÖGYKE 2007-es éve. Eredményesnek mondható a közösség összefogása, bővítése itthon és külföldön egyaránt, amely az *információs iroda* teljeskörű működése nélkül nem valósulhatott volna meg. Négy pályázatot adtunk be az *Országgyűléshez*, az *NCA-hoz*, a *Fővárosi Közgyűlés Esélyegyenlősége Alaphoz*, a *Magyarországi Nemzeti- és Etnikai Kisebbségéért Közalapítványhoz (MNEKK)*, valamint a *BB, Budapestért Alapítványhoz* – működésünk biztosítására.

Sajnos csak 1.100 eFt támogatást kaptunk összesen az első három helyről. Ezen kívül projektjeinket támogatta a *Fővárosi Örmény Önkormányzat* és a kerületi örmény önkormányzatok, az *Országos Örmény Önkormányzataink*, valamint magánszemélyek, akiknek ezúton mondunk köszönetet. A személyi jövedelemadó 1 %-os felajánlásaiból 608 eFt támogatást kaptunk, amelyből a könyvek és Füzetek könyvkiadását, támogatásokat valósítottunk meg. Hálásan köszönjük a felajánlónak, hogy gondoltak ránk!

Március 4-én választottunk új *fővárosi* és *országos* örmény önkormányzatot. A korábbi ciklus koalíciós

partnerszervezete idén inkább a volt közös ellenséget választotta helyettünk.

Bár az őszi választással a legnagyobb támogatottságú szervezet vagyunk, de a nálunk kisebb két szervezet összefogásával szavazattöbbségű koalíciót hoztak létre, amelyben az EÖGYKE képviselőknél nem jut beleszólási lehetőség az országos vezetésbe. A fővárosban az EÖGYKE képviselői vannak többségben, de a testület működése lehetőséget ad a kisebbség számára is.

Kapcsolatainkat ezévből is bővítettük, hivatalos látogatáson fogadtuk az örmény nagykövetet és megismerkedtünk az Örmény Köztársaság kü-

Dr. Issekutz Sarolta

Kátainé Szilvay Ingrid

lügyminiszterével is. A Genocídium 92. évfordulójára megjelentetett *Az Örmény Genocídium* című könyvünket közel 1000 példányban juttattuk el az országgyűlési-, és EU-képviselőknek, a főváros és kerületek önkormányzati képviselőinek abból a célból, hogy a magyar Országgyűlés is csatlakozzon a genocídium tényét elismerő államok sorába.

A 2007-es év legnagyobb kulturális eseményének tekinthető a példaértékű összefogással megvalósított első *Örmény Kultúra Hete* rendezvénysorozat április 19-25-e között, az EÖGYKE szervezésében, melyben az Egyesület képviselőiből alakult I., II., VI., VIII., IX., XI., XII., XIII., XIV., XV., és XVI. kerületi örmény önkormányzatok, vala-

mint a Fővárosi Örmény Önkormányzat vett részt. Hét nap tíz örmény kulturális program követte egymást: sajtótájékoztató, Fővárosi Örmény Klub, a XX. század első népi tánc kiállítás, *Nikolaj Hovhanniszián: Az Örmény Genocídium* című könyv kiadása, gyászmise az örmény vértanúkért, Örmény miniatűrök zongorára lemezbemutató, az „Ararát” Örmény Néptánc Együttes vendégjátéka *Szimferopolból*, koszorúzás a Duna-parti keresztiskolánál, valamint *Ékes csillagok a tiszta égen* címmel zenés irodalmi est. Szép műsorok, örmény művészeink nagyszerű produkciói, maradandó alkotások (könyv és lemez) jellemezték e kulturális seregszemlét.

Minden évben hangsúlyos és nagy látogatottságú kulturális rendezvényünk az *Örmény Genocídium* mellett az *Aradi Vértanúk* emlékére rendezett megemlékezés is. Idén *Bánffy György* színművésznünk pódiumműsora tette emlékeztetéssé a megemlékezést.

2007-ben is több kiállítást rendeztünk. *Lázár Imola* zománcművész *Ör-*

Zsigmond Benedek a közönség soraiban

mény miniatűrök című kiállítása az EÖGYKE 10. évfordulója tiszteletére került megrendezésre, továbbá *Tutsek János* közösségi tagunk posztumusz életmű fotókiállítása, valamint az Aradi Vértanúk emlékünnepség fotókiállítása.

Idén is több előadást tartott az EÖGYKE elnöke az örmény kultúra és történelem megismertetése céljából: *Nagyváradon* vetítettképes kiállítással egybekötve, *Gyergyószentmiklóson* és *Szerbiában-Eleméren*, valamint *Jerevánban*, ugyancsak vetítettképes előadás formájában.

Az *Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek* havi lapunk XI. évfolyamát jelentettük meg, 1700-1800 példányban, tagjaink számára ingyenesen, ebből kb. 550 db-ot Erdélyben küldünk szét. A lap kiadásához állandó támogatást kaptunk a *Fővárosi Örmény Önkormányzattól*, esetenként a kerületi önkormányzata-

inktól, amely támogatásokat ezúttal is hálásan köszönjük.

Ebben az évben szintén megjelent az *Évkönyv* 200 példányban, adományként eljuttatva főleg a könyvtárak, közgyűjtemények, nagy civil szervezetek részére.

A *Fővárosi Örmény Klub* 12. évfolyamát zárta. A klub éves programja a társult kerületi örmény önkormányzatok, valamint a Fővárosi Örmény Önkormányzat segítségével valósult meg, mint minden évben. Remek előadások, művészi portrék, könyvbemutatók, irodalmi műsorok élvezői lehettünk, melyeket megörökítették a Füzetek havilapunk szöveges és képes beszámolóí. A karácsonyi klubdélután több kisebbségi önkormányzat, valamint *Kiss János* és *Kornélia* philadelphiai lakosok magánadománya segítségével valósítottuk meg. Külön köszönet érte! Megköszönjük a *Macroda – Dagent Kft.*, *Heim Pál* tagtársunk segítségét, hogy

a film- és fotóvetítésekhez a műszaki berendezéseket ez évben is ingyenesen rendelkezésünkre bocsátotta.

2007-ben is részt vettünk küldöttségeinkkel a *szamosújvári*, *erzsébetvárosi* és az *Orlay-utcai* egyházi búcsúkon, ezzel is erősítve az együvé tartozást s megőrizve örmény katolikus hitéletünk hagyományait.

Nagy élményt jelentett tavaly a 11. nyári

Dr. Issekutz Sarolta köszönti az est résztvevőit

barangolásunk, melynek helyszíne *Kárpát-alja*, s a Kárpátokon túli terület, *Lemberg* volt. Meglátogattuk az egykori örmény katolikus püspökség székhelyét, ahová hajdan az erdélyi örmény diaszpóra papszentelése is tartozott. Megismerkedtünk az ottani örmény kolóniával s egyházi vezetéssel is.

A **Szongott Krisztof** díjat idén is átadtuk, immár kilencedik alkalommal. Idei díjazottunk *Tutsek János* (posztumusz).

Irodalmi pódiumműsorokat szerveztünk a kiállítások, kisebbségi napok alkalmából. Részt vettünk közösségünk művész tagjainak kiállításain, koszorúzásokon, előadásain.

Az EÖGYKE elnöke idén is részt vett a kisebbségi, kulturális és az örmény konferenciákon, hogy az ott elhangzottakat érvényesíteni tudja az EÖGYKE közössége, örmény önkormányzatai javára. Valamennyi konferencián hangot adott az erdélyi örmény közösség speciális érdekeinek.

Folytattuk genealógiai kutatásainkat, melynek feldolgozása, digitalizálása folyamatosan zajlik. Sokan keresik örmény gyökereiket, sokan kutatják az örmény kultúrát, akiknek igyekszünk segítségére lenni.

Osztottunk közösségi tagjaink örömeiben, bánatában. Részvétünket nyil-

Betlehem-játékkal érkezett a Kis Jézus az örményekhez

vánítottuk elvesztésükkor, míg együtt örültünk házasságkötésük, születések és keresztelesek idején.

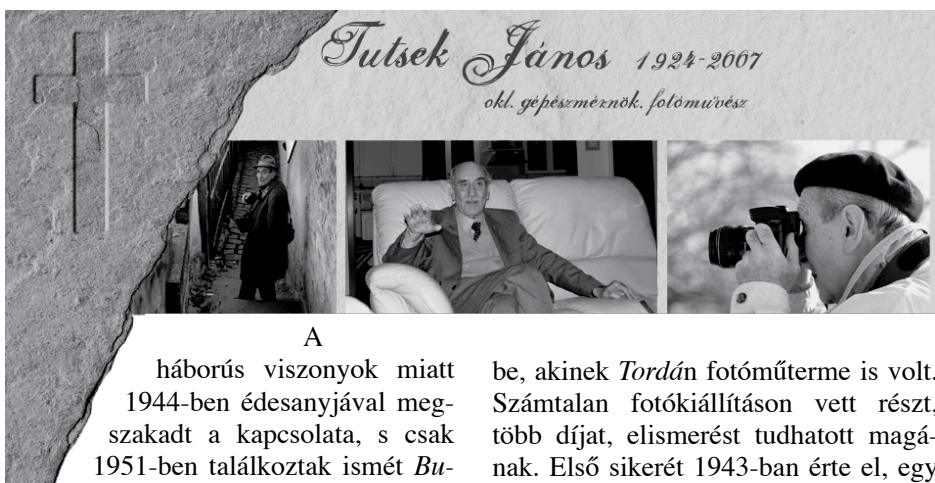
Idén is támogattuk az erdélyi (*Gyergyószentmiklós, Szamosújvár, Erzsébetváros*), és az Orlay utcai örmény katolikus plébániákat, hogy közösségünk fennmaradását segítsük.

Kiemelkedő eredményünk az Orlay utcai *Örmény Katolikus Lelkészség*ünk működésének biztosítása, a múzeum felújításának megkezdése, bár pénzalapunk egyenlőre csekély mértékű felújítást tesz lehetővé. Büszkeséggel tölt el bennünket, hogy 2007. december 16-án az *Örmény Katolikus Lelkészség* a Magyar Művelődési Intézet által odaítélt és átadott *Pro Cultura Minoritatum Hungariae* elismerő kisebbségi díjban részesült.

(Az EÖGYKE elnökasszonyának beszéde elhangzott a Fővárosi Örmény Klub 2007. december 20-i évzáró rendezvényén)

Laudáció Tutsek Jánosról

1924-ben született a romániai, *Baičoiban*, erdélyi örmény családban. Édesapja ifj. *Tutsek Gábor* elektromérnök, édesanyja *Csiky Gabriella*. Családjá röviddel később az apa munkája miatt *Predealra* költözött. 1931-ben édesapja autóbaleset áldozata lett. Elemi iskoláit *Predealon* végezte. 1940-ben *Uzonba* költöztek édesanyjával anyai nagynyjához, ahol 1944-ig laktak. A háborús körülmények miatt középiskoláit *Szamosújváron*, *Sepsiszentgyörgyön*, *Marosvásárhelyen* és végül *Győrben* végezte el. 1944-től 1945 áprilisáig katonai szolgálatot teljesített, először amerikai, majd francia fogságba került, ahonnan 1946. júniusában térhetett haza. Budapesten telepedett le átmenetileg apai nagynénjénél.

A

háborús viszonyok miatt 1944-ben édesanyjával megszakadt a kapcsolata, s csak 1951-ben találkoztak ismét *Budapesten*. 1951-ben kötött házasságot *Mészáros Gabriellával*. Három fiuk született, néhai *T. Endre* (1953) fizikát, *Csaba* (1955) közgazdaságtant, *Árpád* (1957) teológiát tanult.

A *Budapesti Műszaki Egyetemen* gépészmérnöki oklevelet szerzett. Munkaévei alatt a *Richter Gedeon Gyógyszergyárban* energiagazdálkodással, valamint a *Magyar Gördülőcsapágy Műveknél* és a *MEZŐGÉP Tröszt*nél kutatás- és fejlesztéssel foglalkozott. A fényképezés rejtelmeibe *Csiky András* festő- és fotóművész nagybátyja vezette

be, akinek *Tordán* fotóműterme is volt. Számptalan fotókiállításon vett részt, több díjat, elismerést tudhatott magának. Első sikerét 1943-ban érte el, egy országos pályázaton II. helyezett lett. Rendületlenül művelte magát különböző fotóművész tanfolyamokon, elsajátította a fekete-fehér fényképezés negatív és pozitív labortechnikáját. Fotókört alakított több helyen, házi kiállításokat szervezett. Számára a fényképezés csupán nagy szenvedély maradt, mert egzisztenciális okokból a műszaki pályát kellett választania. Igazi erőssége a portré, a gyermek- illetve család- és a tájképfotók voltak, de nagyon szép képei maradtak meg állat-madár, valamint a népművészeti kategóriában.

Erdélyből származott és a történelem sodrása miatt Budapesten élte le alkotó éveit, de a szíve mindig visszahúzta fiatalkori hazájába. Ha tehetne, nyugdíjasként évente hazalátogatott és lefotózta *Kalotaszeg, Szék, Torockó*, a szamosújvári örmények és a csángó magyarok népművészetét, hagyományait és népszokásait.

Élete utolsó tíz évében elsősorban diafilmre fotózott és színes diavetítéssel egybekapcsolt előadásaival az erdélyi népművészetet és népszokásokat igyekezett bemutatni az érdeklődőknek, illetve népszerűsítette azokat, így az erdélyi örmény kultúrát is. Több alkalommal kiállításon mutatta be felvételeit, vetítettképes előadásokat tartott, többek között az *Erdélyi Magyarok Egyesületénél* és az *Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület Fővárosi Örmény Klubjában*, illetve kiállításain. 2007. szeptember 18-tól három hétig volt látható életmű kiállítása az Egyesület rendezésében, mely igen nagy sikert aratott. Kár, hogy nem élhette meg, nagyon készült rá. Elhunyt 2007. május 8-án.

Fontos volt számára a szülőföld Erdély, a természet, a népi kultúra és az épített örökség, a hagyományok megmentése, megörökítése. Ragaszkodott az erdélyi örmény hagyományokhoz, az örmény közösséghez, úgy Erdélyben, mint itthon. Részt vett valamennyi rendezvényünkön és hozzászólásaival ak-

Tutsek János fia átveszi a kitüntetést

tív résztvevője volt konferenciáinknak, előadásainknak.

1971-82 között a *Budapesti Örmény Katolikus Egyházköztség* világi elnöki tisztét töltötte be, s ezt a megbízatását, mint mindent egész életében, csendes határozottsággal, tisztességgel, pontos, rendszerető módon, a segíteni akarás szándékával teljesítette mindenki meglegedésére. Nehéz időszak volt ez a hazai örmény katolikusok életében, hiszen erre az időszakra esett a Plébánia és Templom átköltöztetése, új székhelyének kialakítása a Budapest, XI. Orlay utca 6. szám alatti ingatlanban.

Az együtt töltött évek során begyűjtött, az örmény közösségi múltrol szóló gazdag ismeretei és a beszélgetések emléke, valamint szerény lényéből sugárzó szeretete mindig velünk marad, mint ahogy az utókor számára megmarad több száz diából álló tematikusan rendezett gyűjteménye is.

Dr. Issekutz Sarolta

Vincze Zoltán

Roska Márton, a kolozsvári régészeti iskola megalapítója

3. rész

Fegyver alatt (1915-1918)

Az I. világháború kitörése után önkéntesként frontszolgálatra jelentkezett. 1915. március 15-én hadba vonult. A galíciai frontra került, akárcsak a háború elején bevonult múzeumi munkatársai, akik közül *Létay Balázs* már az első harcokban elesett, *Gulyás János* pedig tábori kórházban halt meg. A *Hadfy*-csoport Békésdandárának IV/20. zászlóaljában volt szakaszparancsnok, zászlósi rangban. A rábizott honvédek élén lélekölő rohamokban, vérzivataros támadások visszavetésében, végeszakadatlan menetelésekben vett részt. Megjárta a háború poklát. Tetteiben ott is az igazságosság és emberiség elvei vezérelték.¹⁵

Egyenruhában is megmaradt vérbeli kutatónak. Behívójára várva, lélekben a legrosszabbra is felkészülve, rendezni igyekezett elintézetlen dolgait. Visszaküldte Sepsiszentgyörgyre *László Ferenc*nek a szitabodzai ásatások anyagából tanulmányozás végett kölcsönként tárgyakat. A szívességért cserébe – írja február elsején papírra vetett soraiban – „küldök egy rajzot, egy festett edénytöredéken fedeztem fel a *Tormagy-ben*, barna festésű kunyhót ábrázol. Lerajzoltattam Neked már régen, de sehogysem jutottam az elküldéséhez. Most megy. Használd fel jó egészség-gel.”¹⁶

A galíciai harcok rövidebb-hosszabb szüneteiben régész-szenvedélyének hódolt. A *Dnyeszter* menti teraszokon több kilós kova magkő volt a kitarító keresgélés jutalma. Ugyanitt, valamint *Bukovinában* újkőkori edénytöredékeket gyűjtött. *Lemberg* környékén a perjámosi bé-

cateknők párjára bukkant. A *Drohobyczi (Drogobicsi)*-medencében fekvő *Bolechovice* térségében, a *Slonica* folyó közelében 28 magányos mesterséges halmot számlált meg. Egyikükön öt kutatóárkot eszközölt. A gondos rajzokon megörökített szelvényeken egy neolitikus település több rétegét azonosította, amelyeken nyomon követhető a zsinegdíszes és a festett kerámia egymásutánja. *Stebnik* helység közelében egy másik újkőkori halmot tárt fel. A *kolozsvári* múzeumba került leletek módot adnak a Kárpát-medencei őskor távolabbi összefüggéseinek tanulmányozására.¹⁷

A népelet kutatója a mundérba öltöztetett erdélyi parasztleányok szokásait tanulmányozta. A pihenő honvédek az orosz repeszgránátok alumínium kupakjaiból gyűrűt öntöttek a maguk vagy hozzátartozóik részére; olvasztótégelyként a fölös számban heverő konzervdobozokat használták; az ügyesebbek a hüvelyek le-

fejtt abroncsából nyert inkrusztációval díszítették az emléktárgyakat. Az orosz puskagolyókból szipkát, sípot, az érmekből csüngődísz barkácsoltak. Roska részletesen leírta az emléktárgyak készítésének kezdetleges technikáját, s 41 darabot elküldött az *Érem- és Régiségtárnak*. A küldeményhez mellékelte leírásban kijelölte a jelenségnek a népi foglalkozások körében elfoglalt helyét: „*Különös értéket kölcsönöz a fent bemutatott holminknak, hogy közönséges parasztemberek kezéből kerültek ki, a kik polgári életükben hasonló dolgokkal nem foglalkoztak, a kiknek fémművességbeli ismeretei, a mi a technikát illeti, a falusi cigánykovácsnál tapasztaltak határán túl nem terjed.*”¹⁸

A fegyverszünetet követően, 1918 decembere végén tartalékos hadnagyri rangban leszerelt. 1919. január elsején újból elfoglalta egyetemi munkahelyét. Frontszolgálata alatt *Pósta* elérte, hogy 1918. március elsejei hatállyal újból II. osztályú adjunktussá válasszák. Azt is kiharcolta, hogy a szakminisztérium az 1918/1919-es költségvetés előirányzatai közé felvette I. osztályú adjunktussá való előléptetését. A politikai események közbeszóltak. A kérvényt *ad acta* tették.¹⁹ Maradt a II. osztályú adjunktusi beosztás.

Hatalomváltás után: munka, mellőztetés, meghurcoltatás (1919-1937)

Kolozsvár román katonai megszállását követően (1918 karácsonya) az egyetemi *Érmészeti és Régészeti Intézet*, az egyesületi *Érem- és Régiségtár*,

valamint alkalmazottaik számára váltságos idők következtek. A bizonytalanság érzetét fokozta, hogy a nem várt események súlya alatt összeroppant, 1919. április 16-án váratlanul elhunyt a két intézet vezetője, lelke, *Pósta Béla*. Roska bibliai párhuzammal vélte kifejezhetőnek a pótolhatatlan veszteséget: „*...leesett a mi fejünknek a koronája.*” Az igazgatás nem könnyű terhe *Budayra* hárult. Május 12-én a román hatóságok katonai segédlettel átvették az egyetemet, s két nap múlva – *Buday, Kovács, Roska* és *Schneller Vilmos* jelenlétében – az *Érmészeti és Régészeti Intézet* is sorra került.²⁰ Az egyetem tulajdonában lévő gyűjteményekkel együtt kezelt egyesületi táruk helyzete bizonytalanná vált, bár a román hatóságok elismerték az *Erdélyi Múzeum-Egyesület* tulajdonjogát, s nem erőltették az *Érem- és Régiségtár* anyagának átadását. Elkezdődött egyfelől a román állam és egyetem, másfelől az egyesület közt fennálló fonák viszony, amelyben a feszültséggel párosuló együttműködés két évtizeden át változó arányban ugyan, de állandóan jelen volt.

Az új román egyetem – a nyilvános rendes és rendkívüli tanárok kivételével – alkalmazta ugyan az egykori magyar intézmény dolgozóit, ugyanakkor megindult ellenük a politikai fogantatású hajsza. 1919 őszén *Budayt* és *Roskát* letartóztatták. Előbbinek később lejegyzett visszaemlékezései szerint „*1919. november 4-én (vagy 5-én) este csak-ugyan mindkettőnket elfogtak és kb. két hétig hadbírószági vizsgálati fogságban tartottak. A vád az volt ellenünk, hogy*

a kezünkbe jutott európai és amerikai lapoknak románellenes és magyarbarát cikkeit lefordítottuk, sokszorosítottuk és terjesztettük. Ez igaz is volt. De vádoltak azzal is, hogy összejátszottunk a magyar vörös hadsereggel. Ami nem volt igaz.”²¹ Letartóztatásukkor az Érem- és Régiségtár helyiségeiben házkutatást rendeztek, de semminemű kompromittáló tárgyat vagy iratot nem találtak. A vizsgálat szabadlábra helyezésétük után is folytatódott. Végre 1920 májusában a haditörvényszék mindkettőjüket felmentette.

(Folytatjuk)

Bakó Zoltán

Lesz Marosvásárhelyen is magyar-örmény egyesület?

Kabdebók, Dudutzok, Patrubbyok, orvosok, tudósok, művészek, műszaki értelmiségiek, kereskedők, híres marosvásárhelyi örmény családok, amelyekből immár – sajnos – többen vannak kint a temetőben, mint az élők sorában. A kisebbségi lét kegyetlen darálója múlttá örölte ittlétüket, pedig nem lenne szabad hagyni, hogy a feledés homályába vesszen mindaz, amit a vásárhelyiségnek az örmény hagyomány jelent. Talán még sincs minden veszve, rövidesen bejegyzik a marosvásárhelyi magyar-örmény egyesületet.

Mintegy száz marosvásárhelyi volt kíváncsi szombat este az unitárius egyház tanácstermében tartott magyar-örmény rendezvényre, s annak ellenére, hogy kényszerű programváltoztatást kellett eszközölni, valamennyien elégedettek voltak a bemutatott előadásokkal. A program szervezője bízik abban, hogy rövidesen bejegyzik a vásárhelyi magyar-örmény egyesületet.

Érdekesnek ígérkező kisfilm, a *Kali Kinga* rendezésében készült *Hájr Méhr* 38' (magyarul: *Mi Atyánk*) bemutatása szerepelt az eredeti programban, ám

¹⁵ KvTMlt C1 2406/9, 2409/3;

¹⁶ A sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum levéltára 445-1915; KvTMlt C1239.

¹⁷ Roska Márton: Ősrégészeti tarlózások Galicziában. Dolgozatok az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem és Régiségtárából (Dolg-Kv.) 1919. 1-29. old.

¹⁸ KvTMlt C1 2409/3-4, 2413/11-27.

¹⁹ Uo. C1 2411/2 a-b, 2561/8, 52, 60-61, 72; MOL K 500 448. csomó 52701/1918.

²⁰ KvTMlt C1 2597/3.

²¹ Magyar Nemzeti Múzeum, Régészeti Adattár, Buday Árpád hagyaték 478.21.3. - L. még: Sas Péter: Buday Árpád kolozsvári évei: Emlékkönyv Kiss András születésének nyolcvanadik évfordulójára. Szerk.: Pál-Antal Sándor és mások. Kv. 2003. 501. old.

a rendező két nappal korábbi megbetegedése miatt nem tudott eljönni. A *gyergyószentmiklósi* magyar-örmény közösség példáján keresztül ábrázolt erdélyi örmény világ nagyon sok érdekességet, egzotikumot ígér a nézőknek, s félt volt, hogy a programváltozás érdeklődés-változást eredményez. Nem ez történt.

Vasárnapi örmény

Senki nem hagyta el a termet a programváltozás bejelentésekor, s a *dr. Pus-kás Attila* szervező által bemutatott *Kali*

Kinga-tanulmány (Vasárnapi örmények) egyik része marosvásárhelyi aktualitásával is magával ragadta a hallgatóságot. A magyar-örmény identitás kérdését, elgondolkodtató módon, így fogalmazza meg a tanulmányban egy gyergyói fiatalember, a 21 éves *Magyari Sáska Zsolt*: „*Számomra az örménység: színfolt a magyarságban. Szóval amikor az ember meg kell választania, hogy na, én most mi vagyok, ez függ attól, hogy hol kérdezik. Hogyha egy teljesen külső környezetben (...), akkor az ember magyar. Én legalábbis azt mondom. Főleg román környezetben az ember legyen magyar. Mert az örménység, mint nemzetöredék úgy létezik, mint eredet meg hagyomány. Ez most csak Gyergyóra vonatkozik! De a románok szemében én politikailag magyar vagyok. S aztán minek összezavarni őket? Hogyha viszont itt, városon belül kérdezik – az osztálytársak mindig tudták, persze –, akkor örmény vagyok. Belülről van valami, ami azt mondja, hogy örmény is vagyok: ha olvasok valamit róluk, megráz. Az ember legyen magyar, de ha megengedheti magának bizonyos környezetben, hogy örmény legyen, az értékes, szép dolog.*”

A tanulmány ismertetése után *Székelly Szilárd* Bolyai kollégiumi tanár a gyergyószentmiklósi örménykatolikus templom könyvtárában végzett kutatásairól tartott igen érdekes vetített képes előadást.

Félszáznyi család szerveződné

Puskás Attila az előadás után a *Vásárhelyi Hírlap* kérdésére elmondta – a múlt évben vetődött fel a vásárhelyi magyar-örmény szervezet létrehozásának gondolata. Akkor harminc bejegyzett

családdal számoltak, ma már ezek száma elérte a félszázat. Bízunk abban, hogy rövidesen lesz *Marosvásárhelynek* is magyar-örmény egyesülete, ugyanúgy mint *Gyergyószentmiklósnak*, *Csík-szépvíznek*, *Szamosújvárnak* vagy akár a mára már csak alig 13 magyar-örmény lakost számláló *Erzsébetvárosnak*. Annál is inkább, mert a marosvásárhelyi örmények gyökerei a közeli küküllőmenti örmény fővárosba, Erzsébetvárosba nyúlnak vissza. „*A magyar-örmények jelenléte 1940-ig meghatározta a város művelődési, tudományos és gazdasági életét. Elég, ha a katolikus temető a kaputól számított első sorainak sírjaira tekintünk. Láthatjuk, hogy zömmel a város megbecsült, köztisztviselőinek örvendő örmény származású polgárai, orvosok, tudósok, művészek, műszaki értelmiségiek, kereskedők nyugszanak ott, akiknek vásárhelyiségét szerencsésen egészítette ki magyar-örmény eredetük*” – érvelt Puskás Attila.

Az alakulóban lévő szervezet bejegyzett tagjai mellett számos pártoló tagra is számíthatnak, akik elkötelezett hívei a magyar-örmény kultúra ápolásának, érdeklődnek iránta. Másik vonzó vonatkozása az erdélyi örménység jelenlétének az a jellegzetes, egzotikumnak is tekinthető gasztronómiai kultúra, amelyet nem lenne szabad hagyni, hogy a feledés homályába vesszen, hisz néhány évtizede még szervesen épült bele az erdélyi – szűkítve a marosvásárhelyi – gasztronómiai hagyományokba. A megalakuló egyesület a vásárhelyi magyarság sokszínű palettáját gazdagítaná újabb színfolttal.

(Megjelent a *Vásárhelyi Hírlap*, Maros megye közéleti napilapja 2007. október 22-i számában)

Kiss Ferenc (Dés)

Örmény Múzeum – Egyesület, 1907-2007

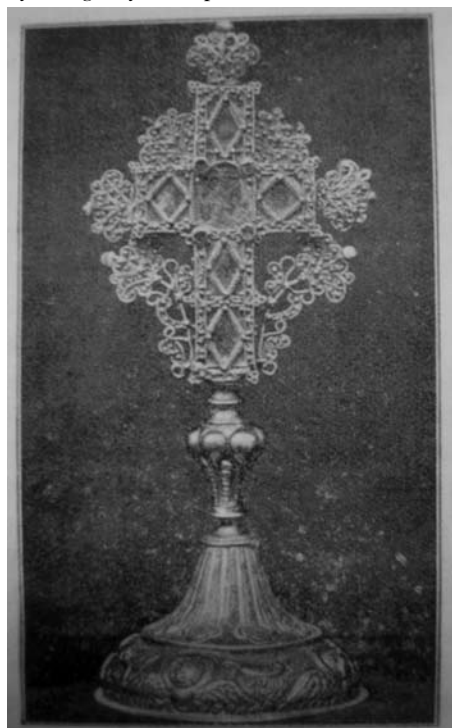
2. rész

Az *Örmény Múzeum – Egyesület* megalakulását minden irányból rokonszenv megnyilvánulások kísérték. Ezt bizonyítja a kormány évi 1100 koronás állami támogatása, valamint az, hogy a köz-és művelődési élet számos neves képviselője sikereket kívánva gratulált. Közöttük található *M. Kovács Géza*, az *Erdélyi Kárpát Egyesület* titkára, *dr. Sebestyén Gyula*, a *Magyar Néprajzi Társaság* főtitkára, *dr. Szongott*, Bécs város főorvosa, *Theodorovics* érsek Lembergből, *dr. P. Torun Máté* infulás abbás fővikárius, a bécsi mechitarista *Congregatio* elöljárója és még sokan mások. De a külföldi közvélemény is élénk érdeklődést tanúsított iránta.

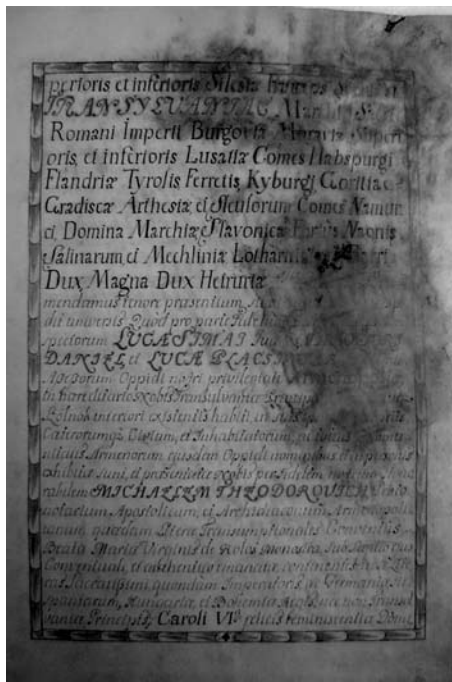
Ennek felkeltésében jelentős szerepet játszott *dr. Hermann Antal*, aki az orientalisták 1905. évében Algírban tartott nemzetközi kongresszusára és a német antropológusok ugyanazon évi *salzburgi* közgyűlésére az Örmény Múzeumra vonatkozó előadásokat küldött be, melyeket nagy érdeklődéssel olvastak fel. Ugyancsak Ő volt az, aki a poroszországi *Görlitz*ben a német antropológusok találkozásán szabad előadásban ismertette az intézmény célkitűzéseit és megalakulásának körülményeit. Sikeresen népszerűsítette az Örmény Múzeum – Egyesület (Ö.M.E.) megalakulását *dr. Papp Gusztáv* is, aki 1906. évi külföldi útja során megfordult a velencei *Szent Lázár* szigetén, ahol a mechitarista érsek-főapát figyelmébe ajánlotta az intézményt.

Az Ö.M.E. megalakulását értékelve *dr. Bányai Elemér Szongott Kristóf* igazgatónak küldött levelében kiemelte: „*évtizedek óta nem jelentkezett Szamosújvár történetében ilyen fontos mozgalom, mint a mostani, melynek hasznos, szükséges*

és áldozatkész voltát a magyar tudományosság olyan képviselői is elismerték,

Verzereskul keresztje

Mária Terézia királynő megerősíti Szamosújvár kiváltságait – 1756.
(Dés, Történelmi Múzeum)

kiknek szava a tudományos világban döntő szokott lenni. Volt alkalmam éppen a napokban az „Örmény Múzeum” ügyében néhány tisztelt nevű magyar tudós véleményével megismerkednem, kiknek bátorító és elismerő nyilatkozata újból megerősített azon meggyőződésemben, hogy midőn ilyen fontos és nagyjelentőségű kultúrintézményeket fejlesztünk, a lokális érdekek mellett elsősorban a magyarságnak és a magyar kultúrának tesszünk szolgálatot...” A szimpátia hullám növekedésével, újabb jeles személyiségek léptek az intézmény alapító tagjainak sorába. Közöttük volt gróf Majláth

Gusztáv erdélyi római katolikus püspök, dr. Mály István orvos, Simay Gergely ny. törv. elnök, Korbuly Bogdán, Lukács György ny. kultuszminiszter, báró Dániel Ernő ny. kereskedelmi miniszter, és Fogolyán Simon örm. kat. esperes Szépvízről. Annak emlékére, hogy az Ö.M.E. elnökének választották meg, Dániel Ernő országgyűlési képviselő a családjában apáról-fiúra szálló Verzár-féle örmény püspöki keresztet – mely nagy történeti értéket képviselt –, az újonnan alakult egyesületnek adományozta. Szinte egyidőben, Lengyel Márton honv. százados egy 1000 koronára becsült örmény mennyasszonyi ruhát letéteményezett az intézmény gyűjteményébe. Az esemény jelentőségét értékelve Szamosújvár szab. kir. város képviselőtestülete kilátásba helyezte, hogy a közel 100 ezer örmény vonatkozású okmányból álló régi levéltárát, megőrzés céljából, a múzeumra bízza.

Az Ö.M.E. megalakulását követő időszak legfőbb feladatát az intézmény ünnepélyes megnyitása képezte. Ennek dátuma valamelyest kitolódott, melynek legfőbb oka az volt, hogy az egyesület kiegészített alapszabályzatának felsőbb jóváhagyása váratott magára. Végre, az „Armenia” 1906. évi szeptemberi száma közölhette a hatóságilag is jóváhagyott statutum szövegét. Ennek paragrafusai előírják:

1. Az egyesület címe: „Örmény Múzeum – Egyesület. Székhelye: Szamosújvár. Ügynyelve: magyar. Pecsétje: az úgynevezett örmény kereszt és az örmény tudományosság kígyófejes jelképeinek motívumából összeállított jelvény a következő felirattal: Örmény

Múzeum – Egyesület, Szamosújvár, 1904.

2. Az egyesület célja a hazai örménység összes emlékeinek, valamint külföldi örményekre vonatkozó tárgyainak és irodalmi emlékeinek összegyűjtése, önálló múzeumba való felállítása, megőrzése és ismertetése, továbbá az örmény hagyomány és közérzet ápolása, a hazafias műveltségnek a hazai örmények között való terjesztése.

4. Az Örmény Múzeum feladata a hazai és külföldi örmény egyházi felszereléseknek és az örmény élet összes tárgyainak eredetiben vagy másolatban, vétel vagy ajándék, örökös vagy ideiglenes letétemény útján való összegyűjtése és felállítása.

5. Az Örmény Múzeum gyűjteményei a szamosújvári örm. kat. egyház illetőleg az ottan felállítandó örmény püspökség elidegeníthetetlen tulajdonát képezik.

44. Az egyesület hivatalos közlönye az „Armenia” című Szamosújvárt megjelenő magyar-örmény szemle és az ennek mellékletéül szükségenkénti időközben és terjedelemben örmény és nyugati nyelveken szerkesztendő *múzeumi értesítő*.

52. Feloszlítás esetén az egyesület minden vagyona a szamosújvári örmény katolikus egyházra, illetőleg az ott felállítandó örmény püspökségre száll, mely azt kizárólag a múzeum fenntartására fordíthatja.

A statutum tartalmazza azt is, hogy a tag illetmény az „Armenia” folyóirat. Örökös alapító tagsági díj ezer korona; alapító tagsági díj 200 kor. (Vagy ennyi értékű tárgy); a rendes tagsági díj évi 10 kor; pártoló tagsági díj bármily pénz- vagy tárgybeli adomány.

(Folytatjuk)

A Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség hírei

A 2008-as évben *minden vasárnap* du. 16,30 órától örmény katolikus szentmisét tart *Fülöp Ákos* atya a Budapest, XI. Orlay utca 6. szám alatti templomban.

Ünnepi szentmise lesz 2008. január 6-án, Vízkereszt ünnepén.

A szentmisék után közösségi találkozóra, kulturális programokra (film, zene, irodalom, előadás) kerül sor a templomban. Kérjük a kedves híveket, kapcsolódjanak be a szentmisék látogatásába, a közösségi kulturális rendezvényekbe!

A Plébánia működéséhez szolgáló bankszámlaszám:

11707024-20005210

A Múzeum felújítására szolgáló adománygyűjtő bankszámlaszám:

11707024-20465157

Fülöp Ákos atya elérhetőségei: telefon: 207-4894 (Nagytétényi Plébániahivatal), e-mail: satya@hcbc.hu

Fülöp Ákos atya

Bálintné Kovács Júlia

Adatok a magyarláposi örménymagyarokról

18. rész.

Nagy öröm ért engem, mert Böske tanítónéni mellé még egy nagyszerű „szerzőtársat” küldött számunkra a Gondviselés, és pedig **Moldován Lajos** személyében, akitől nagyon sok új adatot, valódi „emlékiratot” remélünk és várunk. Ő hívta fel figyelmünket arra a tényre, hogy sokan még azt sem tudják, merre is található Magyarlápos, és miért nem mutatjuk be történetét.

Nagyon szépen köszönöm Moldován Lajos hasznos tanácsát, és azzal együtt, hogy megkérem, írja meg személyes ismertetőjét Magyarláposról, most közöljük **Dr. Gábrriel András** írását, mely a *Honismeret* című folyóirat 2000/1-es számában jelent meg.

Magyar sziget a Lápos felső medencéjében

A Lápos az egyesült Szamos legnagyobb mellékfolyója. Az egykori Szatmár, Szolnok-Doboka és Máramaros megyék határvidékén emelkedő vulkáni hegyekben ered. Völgye északra forduló, kanyarja és a Békás szorosra emlékeztető meredek sziklafalakkal kísért hosszú szorosa felett széles medencévé tágul. Ebben román falvakkal körülvéve fekszik az egykor erős magyar többségű régi járási székhely Magyarlápos (Tîrgu Lapuş) és a szinte teljesen magyar Domokos (Damacuşeni).

A medencét keleten a *Kárpátok* legbüszkébb vulkáni hegye, a *Cibles* (1842 m) zárja le, az északon emelkedők közül a *Sátor* (1041 m) a legjelesebb, a déliek alacsonyabbak, de több csúcsuk magasabb 600 méternél. A hegyek bányakincset, aranyat, ezüstöt, rezet rejtenek, fogó mennyiségben. A Láposvölgyének ez a felső szakasza Szolnok-Doboka, korábban a sóbányászatról ismert *Belső-Szolnok* (sol=só) megyéhez tartozott. Az újabb romániai megyebeosztás szerint ez *Máramaros* megye, amely a Trianonnal Romániához került *Dél-Máramarosból*, *Kelet-Szatmárból* és a szolnok-dobokai területből áll. Székhelye *Nagybánya* (*Baia Mare*) lett,

ahonnan tájunk autóbusszal is elérhető. Autóbusz még a Szamos-völgyi *Galgó-Gilgauról* jár Magyarláposra, onnan pedig más járatok indulnak a Lápos-völgy felső szakaszára és a Láposba Domokos felett befolyó *Szőcs*-patak völgyébe, a *Cibles* alá.

Ezt a két falut *Gunda Béla* akadémikus, etnográfánk nemrég elhunyt nagy öregje, a magyarság külön csoportjaként sorolja fel. Máramaros egy távolabbi városának magyar plébánosa néhány éve már nem is tartotta valószínűnek, hogy megőrizhették volna magyarságukat. Tőlük aránylag távol van néhány, az 1941. évi népszámlálás szerint még magyar többségű falu. Ilyen a Lápos men-

tén feljebb *Erzsébetbánya* és jóval lejjebb az északra forduló folyó kanyarján és Kőváron túl *Magyarberkesz*, tovább a Petőfi mézesheteiről ismert *Koltó*.

Magyarláposon szálláshelyről való tudakozásomra azt a választ kaptam, hogy szálloda van Láposon, de nem üzemel. Helyette azt javasolták, szállás ügyben forduljak a református kurátorhoz, az pedig tovább küldött a katolikus kurátorhoz, *Péter István*hoz. Ő népes családjával befogadott, patrónám erdőmérnök lánya Anna lett, aki éppen Magyarországra készült. Péter István autóvillamosági szerelőként ment nyugdíjba. Bányatulajdonos is volt. Naponta jár templomba. Főleg bivalytejen él. Amíg nem fordul igazán hűvösré az idő, naponta megfürdik a Lápos hidegvízű üdülőtávjában. 82 évesen is vállalkozott a Cibles megmászására. 1941-42-ben életével játszva megtagadta a katonai szolgálatot azzal, hogy nem vesz részt támadó háborúban. Öt lánya közül három mérnök, egyik lánya hittanár *Szászrégen*ben, egy másik pedig *Béldy* gróf-utód férjével bolthálózatot üzemeltet. Három fia iparos Láposon.

Magyarlápos és Domokos már a korai Árpád-korban is létezett, amit az is mutat, hogy az első nagy pusztítás 1070-ben egy kun betöréstől érte őket. Magyarlápos neve az 1600-as években még *Jószép-* (*Yosep- Magyar-, Josip*) Lápos volt. A monda szerint egy *Joszip* nevű román alapította, akinek kecskéi voltak, és helyet cserélt egy hegyes tájon lakó magyarral, akinek lovai voltak, hogy állataik alkalmasabb helyen legyenek. A faluban vár is lehetett, amit a *Vártető*

helynév valószínűsít. A Vigyázótetőről feltehetően tatárok betörését figyelték. Domokos eredetéről is van hasonló monda. Eszerint egy Kővárból egy románnal együtt szökött Domokos nevű rab alapította. Ő először magas helyen telepedett le, a román völgyben, de cseréltek. Egy ideig *Tolvaj Domokos*nak hívták (a falut talán később is), mert semmije sem lévén tolvajkodott. Domokos neve 1325-ben *Szőcsstő* volt, mert ott fekszik, ahol a Szőcs patak befolyik a Láposba, 1393-ban már *Damunkusfalva*.

Mindkét faluban éltek nemesek, jobbágyok, szabadosok, zsellérek, "kóborlók". 1750-ből való adatok szerint Láposon 58, Domokoson 7 egytelkes nemes család, 6, illetve 9 szabados, 18, illetve 20 jobbágy, 47, illetve 7 zsellér és 8-8 kóborló lakott. Láposon a XVIII. században a nemesek egytizede román volt. A sok láposi nemes család közül a *Benkő*, *Kádár* és *Técsi* család a nevezetesebb. Láposon született *Benkő Ferenc*, többek közt az első magyar ásványtani könyv, a *Magyar mineralógia* (Kolozsvár, 1786.) szerzője.

A két falu tulajdonosa – többször is váltakozva – egy vagy több távoli földesúr vagy vár (Domokosé *Csicsóvár*) volt. Domokos 1503-ban több évre a moldvai vajdáé lett. Nagy bajokról az 1500-as évekből kezdődnek tudósítások. Láposról 1552-ben a „falu felét” *Apahidára* hajtották hosszú mezei munkára.

A legnagyobb pusztítást azután szenvedték, amikor 1599-ben *Mihály* havasalföldi vajda a német császár helytartójaként Erdély ura lett. A vajda zsoldosai,

mivel nem kapták meg a császártól az ígért zsoldot, raboltak, gyilkoltak azután is, hogy *Basta* császári biztos megölette Mihály vajdát. *Makkai László* adatokon alapuló számítása szerint a későbbi Szolnok-Doboka megyében akkor a magyarok 85, a szászok 88, a többnyire félreeső falvakban lakó románok 45 %-át irtották ki. Ezután kerültek a megyében is többségbe a románok. Utána 1603-ban Láposon csak 34 lakost vettek számba az 50 évvel korábbi 200-hoz képest. A közeli Nagy-Szamos völgyében jóval nagyobb arányú volt a magyarság pusztulása. 1661-ben *Ali basa*, hogy a szultán megbízásából megtorolja *II. Rákóczi György* szerencsétlen lengyelországi trónszerző hadjáratát, Erdélyt egy *Kádár József* által idézett szemtanú szerint „*semmivé tevé*”, és Láposon, Domokoson is nagy pusztítást végzett, ahonnan tatárjai sok magyart hurcoltak el rabszolgának. Miután a törökök 1660-ban elfoglalták *Nagyváradot*, a Lápos-völgyiek is nagyon megsínyleték martalócaik garázdálkodását.

A helyi és a környező falvak románjai – *Tamás Lajos* szerint – az *Anjou*-korban települtek ide, *Szentgyörgyi Mária*

szerint később is, főleg *Máramarosból*. Velük a magyarláposi és domokosi magyaroznak régebben nem voltak jelentős ellentétei. Ezek csak a XVIII. század végén kezdtek kialakulni. 1848-ban a magyarok közül sokan beálltak nemzetőrnek, Láposról 160-an, Domokosról 120-an. Parancsnokuk századosként – *Técsi Samu* szolgabíró lett. Domokost 1848 őszén a völgyben felette fekvő *Rogoz* románjai felgyújtották, később a domokosiak pedig Rogozt. A láposiak akkor megvédték magukat, de a közülük elfogottakat a támadók kivégezték. A Magyarlápossal délen szomszédos *Rohiba*, ahol ortodox kolostor állt és áll, ide hajtották akkor a Nagy-Szamos völgyéből akasztani a magyarokat. A szabadságharc bukása után a két falu 2000 frt sarc kifizetése árán menekült meg az elpusztítástól, de *Técsi Samu*t bebörtönözték, aki előbb kifizette az 1200 tallér fejeváltást. 1918 végén pedig, amint Láposon elmondták, a helybeli románok fel akarták koncolni a magyarokat, de ezt nem tették meg, mert akkor feljebb a Lápos-völgyben magyar katona-ság állomásozott.

(Folytatjuk)

Megjelent!

Megjelent Száva Alex (Sándor) – Ő, barátom – *Ov paregam* című erdélyi örmény népdalok CD lemeze, amely a *Fővárosi Örmény Klub* december 20-i délutánján kerül bemutatásra. A lemez 2.500 Ft-ért megvásárolható a Fővárosi Örmény Önkormányzat székhelyén (1054 Budapest, Akadémia u. 1. III. 338.) *Zsoldos Vanda* titkárnőnél 10-15 óra között. Vásárlás előtt kérünk időpontot egyeztetni a 332-1791-es telefonszámon!

Zsigmond Benedek

Hat évezredes utazás Örményországban

7. rész

A Kilikiai Kis-Örményország (1080-1375)

Új haza Kilikiában

A IX-XI. század között ismét független Örményországot, amelyet a *Bagratida*-dinasztia egyesített, 1071-ben elárasztották a szeldszukok. Ez volt az első olyan időszak, amikor örmények tömegesen menekültek hazájukból. A menekülők Dél felé vették útjukat, és a Földközi-tenger partvidékén, *Tarszosz* környékén találtak egy heggyekkel körülvett területet, *Kilikiát*, amely jól védhetőnek bizonyult. Itt rendezkedett be a *Kilikiai Kis-Örményország*. Az állam 1080-1375 között állt fenn.

Kilikiai Örmény Fejedelemség (1080-1198)

Az örmény társadalom széles rétegei, beleértve a nemességet és az egyházat, Kilikiában telepedett le. Az államot a *Rubenida*-dinasztia fogta össze, amelynek alapítója *I. Ruben* (1080-1095) még csak a fejedelmi címet viselte. Az újdonsült örmény fejedelemséget Bizánc nem ismerte el, két alkalommal (1137-1143 között, valamint 1158-ban) hadjáratot indított ellene és rövid időre elfoglalta. *III. Ruben* (1175-1187) sikeresen kiszorította a bizánciakat az egész területről. Őt testvére, *II. Leó* (1187-1219) követte az ország élén.

A fejedelemség időszaka több szempontból is jelentős. Ekkor telepedett át az örmény egyházfő, a katolikosz székhelye Anúból a kilikiai *Hromklába* (1150). Másfelől ez volt a keresztes hadjáratok virágkora. Kis-Örményország is a Közel-Keleten létrejött keresztes államok szomszédja és szövetségese volt. Harmadrészt ezt az időszakot a

katolikus és az örmény apostoli, illetve a bizánci és az örmény apostoli egyház közötti párbeszéd jellemezték. És nem utolsósorban: az örmény liturgia legnagyobb megújulása is ekkor történt, *Kegyelemteli Szt. Nerszész* katolikosz több ezer énekkel gazdagította az örmény egyházzenét.

Kilikiai Örmény Királyság (1198-1375)

A kilikiai örmény államnak, mint királyságnak a nemzetközi elismerése 1198-ban, II. Leó idején történt. Őt 1198-ban Tarszoszban nagy ünnepség közepette királlyá koronázták, *I. Leó* néven. I. Leót elismerte a pápa, a *Szent Római Birodalom*, a bizánci uralkodó, a bagdadi kalifa, valamint a bizánci és a jakobita szír egyház. A magyar *II. András* király, miután 1217-ben lényegében eredménytelen keresztes hadjáratot vezetett a Szentföldön, Kilikián keresztül tért vissza, és útközben eljegyezte fiát I. Leó örmény király leányával, *Izabellával*.

1226-ban új nemesi család szerezte meg az uralmat Kilikiában: a *Hetumida*-dinasztia. Az uralkodóházat *I. Hetum* (1226-1270) alapította. A Hetumidák alatt az örmény kancellária nyelve az ófrancia lett, az irodalmi nyelv pedig, az ófrancia mellett, a korabeli beszélt örményen alapuló, a mai nyugati örmény ősénekek számító középörmény nyelv lett.

Időközben megjelentek a mongolok, mint csaknem egész *Ázsia* meghódítói. Hetum király is kénytelen személyesen elmenni szövetségekötés végett *Möngke* nagykánhoz a mongol fővárosba, *Karakorumba*. Möngke testvére, *Hülegü* kán 1258-ban örmény segítséggel elfoglalja *Bagdadot*, majd kivégezteti a kalifát. Az 1260-as évektől azonban Egyiptom felől érkezik új hódító: a *Mamelukok*.

1292-ben elfoglalják *Hromklát*, így az örmény katolikosz kénytelen átköltözni a szintén kilikiai Szisz városába. A későbbi örmény katolikoszok és zsinatok a Rómához való közeledést pártolták.

1342-ben újabb dinasztia került hatalomra: a francia *Poitou*-ból származó *Lusignan*-dinasztia, akik a ciprusi kereszties állam királyai voltak. A *Mamelukok* tovább nyomulnak Kilikiában, végül 1375-ben elfoglalják a fővárost, *Sziszt*. Ezzel végetér a Kilikiai Kis-Örményország története. Az utolsó Lusignan királyt, *V. Leót* elfogták és 1382-ig *Kairóban* tartották fogva. 1393-ban halt meg francia földön. Ezután a ciprusi Lusignanok még használták az „*Örményország királya*” címet 1393-1510 között.

(Folytatjuk)

Fővárosi Örmény Klub

2008. január 17. csütörtök, 17 óra

Budapest, Magyarok Háza – Bartók terem

Program:

Újévi Köszöntőt mond: Dr. Issekutz Sarolta

az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnöke

Az Ararát Ravennában

Várady Mária: Egy zarándokút tanulságai

– Velence / San Lazzaro sziget, mechtarista kolostor /

– Ravenna, Róma / A kora-keresztény itáliai építészet és díszítőművészet

Dr. Benedek Katalin és Dávid Csaba beszámolója a

2007. évi Világosító Szent Gergely búcsúról – Szamosújvárról

Erzsébetvárosi Örmény Búcsú

ifj. Opra Vilmos és Bőjtös J. Opra Györgyi filmje

A műsort rendezzi a Budavári Örmény Kisebbségi Önkormányzat

Támogatja: a Fővárosi Örmény Önkormányzat és az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Pro Cultura Minoritatum Hungariae kisebbségi díj az Örmény Katolikus Lelkészségnek

2007. december 16-án a Magyar Művelődési Intézet átadta az idei *Pro Cultura Minoritatum Hungariae* elismerő kisebbségi díjat az Örmény Katolikus „Fogolykiváltó Boldogasszony és Világosító Szent Gergely” Lelkészségnek. A díjat Fülöp Ákos atya vette át. Az ünnepi műsorban fellépett Puskás Eszter énekművész, aki örmény dalaival nagy elismerést szerzett. A nagyszabású gálaműsor után elegáns fogadáson látták vendégül a 13 kisebbség képviselőit, vendégeit. A televízió kisebbségi fősztálya riportokat forgatott a díjazottakkal, mely alkalommal Fülöp Ákos atya megbízásából dr. Issekutz Sarolta nyilatkozott.

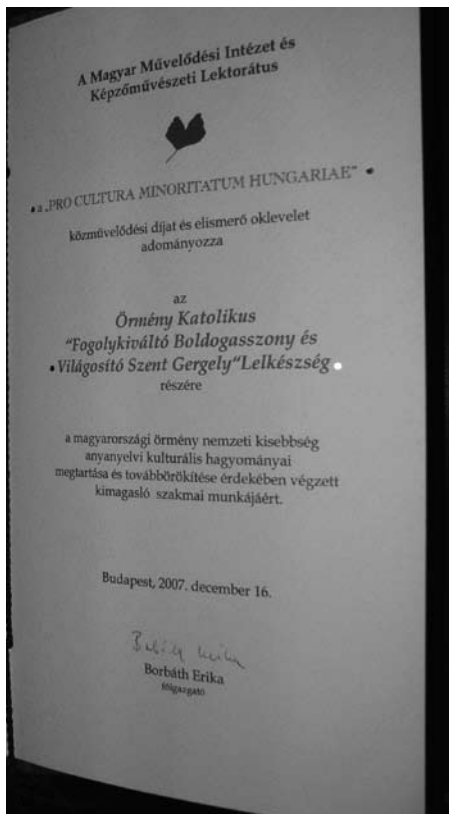

Fülöp Ákos atya átveszi a díjat

Fülöp Ákos atya átveszi a díjat

Részlet a laudációból:

Az Örmény Katolikus „Fogolykiváltó Boldogasszony és Világosító Szent Gergely” Lelkészséget 1922-ben a *Trianoni Békediktátum* miatt az erdélyi szülőföldjét és az erdélyi örmény közösségeket tömegesen elhagyni kényszerült magyarörménység lelki gondozása, közösségének összetartása, kultúra- és hagyományörzésének biztosítása céljából alapították. Az Örmény Katolikus Lelkészség eleinte bérlakásokban működött, majd 1957-ben a Budapest XI. ker. Orlay utca 6. szám alatti házas ingatlan felét megszerezte, majd 1971-ben a további fele részt is megvásárolta. *Kádár Dániel* apátplébános elévülhetetlen érdeme, hogy az ingatlan teljes átalakításához szükséges pénzalapot sikerült előteremteni. 1975-ben felszentelték az új templomot, s megnyitották a lelkeszség épülete II. emeletén kialakított múzeumot. A lelkeszség épületében található műtárgy-együttest a *Kulturális Örökségvédelmi Hivatal* 2002-ben védettség alá helyezte, a közgyűjteménnyé nyilvánítása megtörtént.

Pro Cultura Minoritatum Hungariae
kisebbségi díj (rézplakett, balra fent) és
az oklevél. Puskás Eszter énekművész

Az Örmény Katolikus Lelkészség élén *Fülöp Ákos*, örmény származású adminisztrátor plébános áll, aki kettős rítus szerinti felhatalmazás alapján végzi egyházi és közösségi szolgálatát. A lelkészség kiállítások, hangversenyek, filmvetítések, kulturális műsorok színtere. Ott tartják a búcsúnapi ünnepi szentmisék utáni agapékat (szeretetvendégséget) és évente az áprilisi emléknapot az örmény genocídium áldozatainak szentelik.

Murádin Jenő

Már sosem látható tájak

1. rész

Erdélyi magyarörmények kiválóságai között álljon itt az építész Zárug (Zárai) Lukács neve is, kinek emlékét mára csak idős nemzedéktársai tudják fölidézni, meg a család, mely nem mondott le arról, hogy hagyatékának értékeit, minden nehézség ellenére valamiképpen közzé tegye.

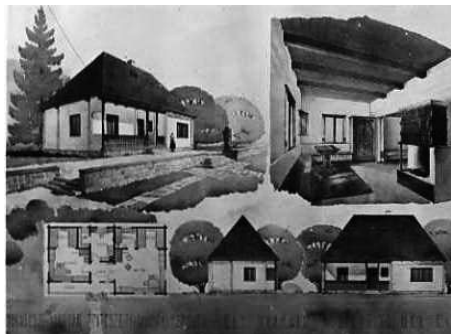
Történelmi sorsfordulók határozták meg, hogy a Gyergyóból indult építész munkássága Erdélyhez, majd Magyarországhoz kapcsolódják.

A szülőföld kötése azonban olyan erősnek bizonyult, hogy átlépni segítette a mesterséges határokon, amint lehetett vissza-visszatért oda, és megőrizte, reánk örökítette pályakezdése idejének értékes gyűjtő-fölmérő munkáját.

Gépelt szövegű *Életleírásában* (kelt 1946. január 15-én) mintegy összegezve erdélyi munkásságát is, maga számolt be arról, milyen nagyságrendű az a dokumentációs gyűjtő munka, melyet a világháborús frontátvonulás előtt a szülőföldön végzett. Mintegy 10 000 fényképfelvételt és 600 főleg a népi építészettel illető felmérést és vázlatot tartott számon (mely később újjakkal egészült ki), hozzáfűzve, hogy ez „a legnagyobb ilyen jellegű gyűjtemény az országban”.

Zárug Lukács (a Zárai nevet csak 1941-ben vette föl) programszerűen és pályatársaival közösen végzett falumunkájáról, konkrétan az erdélyi népi építészettel fölmérő kezdeményezéseiről többször lehetett olvasni az 1930-40-es évek sajtójában. Figyelme különösen a székelyföldi tájakra terjedt ki, ahol sok felé még érintetlennek tündek a múlt értékei. Föltárt dokumentumaiból Gyergyószentmiklóson, Bukarestben, Kolozsváron szervezett kiállításokat. Törekvéseit olyan elismerés követte, mint a *Bierbauer Virgil* méltatása, aki a kor legismertebb építészettörténeti szaktekintélyének számított.

Kövessük azonban előbb a pálya és sors fonalát! *Baróton* született 1911. november 11-én. Innen az erdővidéki nagyközségből azonban családja hamarosan

hazaköltözött Gyergyószentmiklósról. Az erdélyi örménység jelentős központjában Gyergyóban, ahol ma is élnek Zárugok, elemi iskoláit végezte el. Szülei (apja Zárug Lukács, anyja Láng Irén) ezután úgy határoztak, hogy az élénk érdeklődésű fiút Segesvárra, az ottani német gimnáziumba íratják be. Ez a döntés igen csak megkönnyítette további pályáját. A német nyelv alapos ismerete birtokában jutott hozzá mindvégig a nemzetközi szakirodalomhoz. Így az is egészen természetesnek tűnt, hogy tanulmányait német földön folytassa. A drezdai műszaki egyetem építésztechnológiai karára iratkozott be, ahol másfél évet végzett. Csakhogy a gazdasági válság miatt a szülők nem bírták tovább a külföldi tanítatás költségeit. Hazatérve Zárug Lukács ilyenformán került a bukaresti egyetemre, szintén az építésztechnológiai karra. Itt újra kellett kezdeni mindent; a drezdai tanulmányi időt nem számították be, nem ismerték el. Ez a játék életében még egyszer megismétlődött. Bukarestben szerzett, 1940 júliusában kibocsátott diplomáját a bécsi döntés után Magyarországon szintén nem ismerték el; a végszigorlatot Budapesten meg kellett ismételnie.

A Bukarestben töltött évek döntően fontosak voltak szellemi fejlődésére, szemléletének kialakulására. Ekkor öltött határozott formát hivatása és életcélja: a népszolgálat, a székelység, az erdélyi magyarság értékeinek föltárása, védelme és a jövőt szolgáló hasznosítása. Nem az egyetem, hanem az ottani magyar diákközösségi élet vezette őt és nemzedéktársait ezekhez a felismerésekhez.

Erdélyi diákok az esetek döntő többségében azért mentek a román fővárosba tanulni, mert azt a szakmát, amire készültek, máshol nem sajátíthatták el. Bukarestben nyerhettek képesítést az építészeti, út- és hídmérnöki pályákra, az állatorvosi, gyógyszerészeti, erdészeti szakokra. Ide jöttek egyre nagyobb számban a képzőművészek is, miután a Szépművészeti Iskola Kolozsváron 1933-ban megszűnt.

A nagyvárosban tájékozatlan, a nyelvet is alig ismerő magyar diákok beilleszkedése korántsem volt könnyű. Miután létszámuk egyre gyarapodott (1939 körül kétszáz fölé emelkedett), az egyházak és társadalmi szervezetek jöttek segítségükre. A bukaresti magyar diákokotthon az 1930-as években a Református Egyházközösség által fenntartott iskola egyik szárnyában rendezték be. Ezt az épületrészt 1936 őszén kibővítették és a világháború küszöbén itt már hetven diák kaphatott szállást. Ebben az otthonban, mely könyvtárral, tanuló- és társalkodó teremmel rendelkezett a diákelet valóságos belső alkotmányát teremtették meg. Arról, hogy kik kaphattak helyet a csekély költsé-

gű vagy ingyenes szállásokon, arról a *Koós Ferenc* irodalmi kör működtette bukaresti magyar diákegyesület döntött. Pontrendszer vezettek be, idejében le-tett vizsga, diákköri tevékenység juttat-ta előnyökhöz az arra érdemesebbeket.

Ebben az önszerveződő közösségben találjuk a legtehetősebb szervezők között a képzőművész hallgató (*Abodi Nagy Bélát*) és az építészmérnöki pályá-ra készülő Zárug Lukácsot. Olyan szel-lemi műhely volt ez, amely a sűrűsödő történelmi események idején is hallatott magáról. Jószó szerint a bécsi döntés előest-éjén, 1940 nyarán szervezték meg azt a kiállítást, amely méltató visszhangot kapott az erdélyi sajtóban.

Hús főiskolás diák mintegy 160 al-kotását mutatták be az egyetemi év vé-gén, május 27-e és június 9-e között a református egyház által akkoriban meg-vásárolt *Richter-féle ház* tágas tornater-

mében. Úgy tűnik, a szervezők egymás között felosztották a feladatokat. Abodi Nagy Béla válogatta és rendezte el a képzőművész hallgatók festményeit, szobraikat és grafikáikat, míg a végzős nö-vendek, Zárug Lukács az építészeti-
iparművészeti munkákkal foglalkozott. Így kerültek a terem falaira *Pál Balázs*-nak és *Barabás Márton*nak korszerű fa-lusi házakat bemutató építészeti tervei, *Zoltán Sándornak* a székely népi bútor-motívumokat fölgyűjtő rajzai, *Sárossy Béla* reklámtervei és nem utolsó sorban Zárug Lukácsnak a szülőföldön végzett építészeti felmérései és egy nyaraló terve a gyergyói hegyekben. Egy beszámoló (*Juhász István: Magyar képzőművészeti kiállítás Bukarestben. Páztortúz, 1940. 6–7. sz.*) Zárugot az építészethallgatók mentorának, törekvéseik irányítójának nevezi.

(Folytatjuk)

Németh Ferenc

A kanaki Dániel-kastély

Dél-Bánátban, a *nagybecskerek-verseci* autótút mentén helyezkedik el *Kanak*. E nagyközség nevét is (konak-éjjeli szállás, egy napi út) az egykori utazók, kereskedők éjjeli szálláshelyéről, meg-állóhelyéről kapta, mert földrajzi fekvé-sénél fogva a Pancsova-Temesvár és a *Becskerek-Versec* közötti út keresztezé-sén helyezkedik el. Ezt a helységet vá-lasztotta lakhelyül a XIX. század vége felé a *szamosújvárnémeti*, örmény *Dá-niel*-család egyik sarja: *Dániel László*.

A Dániel (vagy: Daniel) család ősei

1725. július 3-án *III. Károlytól* nyertek címeres nemeslevelet. A család *Torontál* megyei ágának megalapítója, a XIX. szá-zad elején *Dániel Pál*, a későbbi 1848-as országgyűlési képviselő volt. Négy fia

született: Pál, János, József és László. A négy testvér közül László futott be politikai karriert: a XIX. század második felében országgyűlési képviselő volt, majd Torontál vármegye alispánja, végül, az 1890-es évek végén Nógrád vármegye főispánja. Nos, Dániel László volt az, aki 1898-ban, Kanakon, pompás klasszicista stílusú úrilakot építtetett magának. A kastély a vasútállomás és a Brzava folyócskát átívelő híd közelében van, parkkal körülvéve. Földszintes épület és az egyszerűbb klasszicista stílusú alkotások közé sorolhatnánk. Erényei közé tartozik

a szimmetria, a részarányosság. Egy fő és egy kerti bejárata, valamint két kisebb oldalajtaja van, igen egyszerű díszítéssel. Az épületet hosszában egy folyosó osztja szabályosan ketté. Alatta, teljes hosszúságban boltíves pincét találunk.

A főbejárat hat jón oszlopon fekszik, melyeknek felső része díszítéses. A bejáratnál találjuk a parkba vezető, félkör alakú lépcsőt. A hat oszlop, alsó részein kovácsolt vaskerítéssel van összekötve. A bejáratától jobbra és balra, az épületen hét-hét ablakot találunk. A két szélső

alakja eltér a többitől: nem négyszögletes, hanem csúcsíves. A tető zöld és sárga színű cserepekkel fedett és hat stílusosan megformált szellőzőnyílás van rajta. A hátsó bejáratot négy jón oszlop tartja, amelyen nincs díszítés. A bejárat mindkét oldalán enyhén lejtő, úgynevezett kocsifeljárat található.

A Dániel-kastély parkjában és kertjében szép számban akadtak növényritkaságok. Volt ott több dél-kínai, terebélyes koronájú *Ginggofa* (*Ginkgo biloba*), amelyet – érdekességként említjük – Kelet-Ázsiában szent fának tartanak, s amely csak a XIX. század derekán került vidékünkre.

A gondozott pázsitú kertben akadt még pálma, több örökzöld cserje és ritka bokorféle. A kastély parkjának egyik szegletében állt valamikor egy nagy üvegház, telve különféle kaktuszokkal, pálmákkal, fikuszokkal, rózsákkal

és páfrányfélékkel. Található ott többek között Abudilon, Klaudia, Dracela, különféle virág és dísznövény. Ebből az üvegházból ültették ki és gazdagították a kert gondosan összeválogatott növényeit. Az elmúlt évtizedek során a szemet gyönyörködtető parkon jelentős nyomot hagyott az enyészet, de még így, megcsonkítva is érdekes példája a a vidéki kastélykerteknek.

Dániel Lászlóról, a kastély tulajdonosáról a krónikások feljegyezték, hogy 1887-ben vármegyei főjegyző, 1891-

től Torontál megyei alispán, 1896-97-ben pedig Nógrád megyei főispán volt, ugyanakkor országgyűlési képviselő is. Özvegy *Rétháti Kövér Viktornét* vette feleségül s három leányuk született: *Márta, Erzsébet* és *Magda*.

Dániel László 1898-ban építtette a kastélyt, sajnos nem tudni kinek a tervei alapján. Az úrilakot annak idején gyönyörű kert és mintegy 20 hektárnyi mintagazdaság övezte a szükséges melléképületekkel együtt. *Borovszky*

Samu szerint „Dánielnek ... százazreket érő, ritka gazdagságú és rendkívül teljes európai bélyeggyűjteménye”, továbbá mintegy 2.000 kötetes könyvtára volt. Hol is kereshetnénk ma már ezeket a ritkaságokat! Egykori kastélyának falai között már aligha.

A közéletben betöltött tisztségei lehetővé tették számára az utazgatást, gyűjteményeinek gyarapítását. Kanaki birtoka 2758 holdas volt, ezenkívül *Tolvádián* is volt uradalma. Gulyája 1000 jószágot számlált. Akkortájt Kanakon bőven akadt legelő: mintegy 500 hektárnyi, ami igen csak kedvezett az állattenyésztésnek. Ménese 150 lóból állott. Telivéreket tenyésztett és kiváló ménesgazda hírében állott.

1906 júniusában az aratósztrájkok Kanakot is elérték. A Dániel-uradalomban a gazdasági cselédség és főleg a földmunkások tagadták meg a munkát. A zsellérek és napszámosok ugyanis nem nyugodtak bele a holdankénti bérebe, amely akkortájt tizenkettedrészből (70 kilogramm búzából és 40 fillér holdpénzből) állott, hanem nyolcad-tizedrészt követeltek.

A kastély további sorsa így alakult: 1921-ben, a földreform után Dániel

László birtokainak zömét elvesztette. A kastélyt, a 20 hektárnyi gazdasággal, parkkal, kerttel és gazdag gyümölcsösrel együtt *Kosta Ilic* belgrádi gyáros vásárolta meg fiaival. Az új tulajdonosok textilgyárat építettek Kanakon. A második világháború befejeztével *Vlada Ilic*től, mint hazaáru-lótól a kastélyt elkobozták és a község rendelkezésére bocsátották. Eleinte árvaházként szolgált, 1959-től pedig a *Vuk Karadzic* iskola kapott benne helyet.

Prima Primissima díjak örmény származású művészeknek is!

A Prima Primissima Díjat Demján Sándor a Vállalkozók Országos Szövetségének (VOSZ) támogatásával alapította 2003-ban. Célja a magyar értelmiség eredményeinek megőrzése, a hazai tudomány, művészet és kultúra fejlesztésének erősítése. Az alapítványi formában felajánlott és tíz évre szóló több mint két milliárd forintot évente osztják ki a kiemelkedő tevékenységet felmutató nyertesek között.

A Prima Primissima Alapítvány és a társadalmi tanácsadó testület a jelöltek listájáról titkos szavazással választ ki három-három Primát tíz kategóriából: magyar irodalom, magyar színház és filmművészet, magyar képzőművészet, magyar tudomány, magyar oktatás és köznevelés, magyar építészet és építőművészet, magyar sajtó, magyar népművészet és közművelődés, magyar zeneművészet és végül, de nem utolsó sorban magyar sport. Kategóriánként 3-3 Primát választanak meg, akik egyúttal ismét jelöltek is: a Magyar Vállalkozók Napján ugyanis titkos szavazással derül ki a kategóriák Primissimáinak és a Közönség- Primissimájának névsora. A harminc nevet tartalmazó nyilvános listáról a nagyközönség telefonos és internetes szavazással választhatja ki a közönségdíjast.

A díjak összege kategóriánként a Primissima díjazottaké *ötvenezer euró*, a Prima díjasoké *tízezer euró*. Az alapító nem elégedett meg a rendkívül széles jelölő stábbal, és érvényesülni hagyja

a vox populit, vagyis a nép hangját is, ráadásul a szakmai ítések döntésével egyenértékűnek ismerve el a közönség akaratát, a publikum választotta is a Primissimákhoz hasonlóan ötven ezer euróban részesülnek.

A Prima Primissima Díj néhány év alatt szervesen beépült a társadalom szövetébe, és a nagyközönség mellett a vállalkozók legjava is fölismerte a díj rangját, értékeit. Ennek vitathatatlan bizonyítéka, hogy már 2005-ben a Prima Primissima területi Prima díjak rendszerével egészült ki. A magyar szellemi élet, kultúra, tudomány és művészet támogatásában már tavaly 15 megye kapcsolódott be, és ebben az évben várhatóan mind a tizenkilenc megye képviselteti magát.

A Prima Primissima valóságos társadalmi eseménnyé vált, s a *Nobel*, vagy az *Oscar Díj*hoz hasonlóan már a jelöltség is elismerésnek számít.

Az idei Prima Primissima Díj 2007. évi nyertesei között található a *Magyar népművészet és közművelődés* kategóriában a Prima Primissima Díj nyertese: **Jankovics Marcell**, valamint e kategória Prima Díj nyertese a **Magyar Állami Népi Együttes**, aki megszerezte a *Közönségdíjat* is. A *Jubileumi Primissima Díj* nyertesei között találjuk **Novák Ferenc**, néptánc koreográfust. Mindkét elismert művész örmény származású! Gratulálunk mindkettőjüknek e rangos elismeréshez!

Összeállította: F. Á.

Köszönetmondás

Köszönetet mondunk a számtalan jókívánságért, amelyet személyesen, telefonon, postán, e-mailen, faxon kaptunk a karácsonyi ünnepekre, a 2008-as új esztendőre vonatkozóan. Valamennyiből sugárzott a szeretet és elismerés munkánk iránt. Köszönjük a megerősítést, hogy érdemes a magyarörménység kulturális identitása fennmaradása érdekében vállalt – naponta elvégzett – munkát befektetni.

Várjuk tenni akaró közösségi tagjaink jelentkezését, mert közösen még hatékonyabban adhatjuk át gazdag örökségünket a fiatal generációnak. Legyen Ön is büszke, amikor elhalmozzák jókívánságokkal! Csatlakozzon az Egyesület tevékeny tagjaihoz! Várjuk jelentkezését!

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Szemelvények a jókívánságok közül

Dr. Issekutz Sarolta EÖGYKE alapító elnöke, Budapest

Tisztelt Elnökasszony!

Köszönöm kedves jókívánságaikat. Szívből viszonzom. Ugyanakkor szeretném megköszönni a tartalmas és számunkra annyira jelentős folyóirat hűséges küldését. Kegyelemteljes karácsonyi ünnepeket és áldott, boldog új esztendőt kívánok Elnökasszonynak és minden Munkatársának. ISTEN áldása kísérfje továbbra is az örmény hívekért kifejtett munkájukat! Tisztelettel és sok szeretettel:

+*Jakubinyi György* érsek, örmény apostoli kormányzó

Királyhágómelléki Református Egyházkerület

Tőkés László püspök

Nagyvárad

„Menjünk el mind Betlehembe”, hogy Krisztus legyen mindnyájunk világossága. „Jertek, járjunk az Úrnak világosságában!” Örök Adventünknek hadd legyen végre igaz Karácsonya! És amikor József a kisedét szoptató Máriához Gyermecket látni végre bebocsát – a gyimesi pásztorokkal együtt, énekszóval dicsérfjük és magasztaljuk az Urat: „Odafenn a Hajnalcsillag, Erdélyország fölött ragyog.”

Áldott karácsonyi ünnepeket és boldog új esztendőt kívánok – szeretettel
2007 Adventjében:

Tőkés László

Magyar Katolikus Rádió Rt.

Dr. Issekutz Sarolta elnök

Tisztelt Asszonyom!

„Dicsőség a magasságban Istennek és béke a földön a jóakarató embereknek.”
(Lk2,14)

Az angyalok énekével kívánunk áldott, örömteli karácsonyt és kegyelmekben gazdag újévet!

Köszönjük Rádiónk iránti elkötelezettségét és segítő jóindulatát.

Őszinte tisztelettel:

Juhász Judit
vezérigazgató-helyettes

Spányi Antal
püspök, vezérigazgató

Békés, boldog karácsonyi ünnepeket és sikerekben gazdag új esztendőt kíván a *II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola* nevében

Orosz Ildikó
elnök

Soós Kálmán
rektor

A Magyar Köztársaság Főkonzulátusa, Kolozsvár

Áldott karácsonyi ünnepeket és boldog új esztendőt kívánok!

Dr. Cseh Áron
főkonzul

Él a Bogdán – napfényműterem Kézdivásárhelyen

Tegnap számos megyénkbeli és határon túli közéleti személyiség és a Bogdán család leszármazottjainak jelenlétében került sor Kézdivásárhelyen a 40-es udvartér 3. szám alatt található Bogdán-féle képírda avatóünnepségére.

Dimény Attila, a céhtörténeti múzeum vezetője felkérte a díszvendéget,

Ráday Mihály városvédőt, a Magyar Televízió *Unokáink sem fogják látni* című produkció szerkesztő műsorvezetőjét, avassa fel a felújított napfényműtermet (melyből a Kárpát-medencében négy maradt meg, ebből kettő Erdélyben, az egyik Székelyudvarhelyen, a másik pedig a céhes városban). A képírda megmentésében a legnagyobb

szerpe **Ráday Mihálynak** volt, aki nek a közbenjárására a *Magyar Kincstári Vagyoni Igazgatóság* 2002-ben megvásárolta a Bogdán örökösöktől az épületet. Az épület felújítása idén fejeződött be.

Ráday Mihály városvédő elmondta: az épületnek különleges státusa van, a *Magyar Köztársaság* tulajdona, amit használatba átadtak a céhtörténeti múzeumnak. *Tusnádon* éveken keresztül egyhetes műemlékvédelmi konferenciát szerveztek, s egy ilyen alkalommal kereste fel barátjaival *Kézdivásárhelyt*, amikor a Bogdán-féle fényírdát is felfedezték. Azután minden esztendőben felkeresték a millenniumi fotóműtermet, míg egyszer csak zárva találták, *Bogdán Etelka* néni is elhunyt. Akkor merült fel az az ötlet, hogy az örökösöktől vásárolják meg az épületet, majd újítsák fel a fényírdát. A szükséges pénzt a kincstár adta az épület megvásárlására, majd hivatalos formában használatba adták a múzeumnak. A felújításához szükséges utolsó összeget éppen egy évvel ezelőtt *Szili Katalin*, a *Magyar Országgyűlés* elnöke hozta el *Kézdivásárhelyre*, amikor jelképesen egy hárommillió forintos csekket adott át.

Ráday azt is elmondta, Dimény Attila mindenben segítette, teljes tudásával és fiatalos lendületével az ügy mellé állt. – A fényírda oldala és plafonja is üvegből épült – magyarázta a fotótör-

téneti emlékhely jelentőségét Ráday Mihály. „*A különböző fényátereztő és takaró textíliák mozgatásával érték el elődeink azokat a fényhatásokat, amelyek a magyar fotóművészetet méltán világhírűvé tették.*” Azt is kifejtette, reméli, hamarosan a fényírda a város egyik jelentős művelődési központja lesz, élő napfényműterem, ahol mai technikával fényképeket is készítenek. Ráday rendhagyó módon nem avatószalagot vágott el, hanem egy pálcá segítségével széthúzta az üvegtetőtől a textíliákat. Ezt követően Dimény Attila köszönetet mondott mindazoknak, akik hozzájárultak a fényírda helyreállításához, elmondva, hogy a majdani fotótörténeti múzeum átadására még várni kell, de így is jelentős lépést tettek meg. Végezetül megnyitotta a *VárosKEPEK. Múlt és jelen* címet viselő fényképkiallítást. Ezután az előadók és a nagyszámú érdeklődő a céhtörténeti múzeumba vonult, ahol *Kézdivásárhely épített öröksége az Európai Unió küszöbén* címmel szakmai tanácskozássra került sor.

A Magyar Televízió egyes csatornája az Unokáink sem fogják látni soron következő adásában, november 25-én, vasárnap 14.35 órától számolt be a konferenciáról.

Iochom István

(*Megjelent a Háromszék című napilapban, valamint az Erdély ma honlap 2007. november 18-i számában*)

Köszönetet mondunk *Sedlmayr Ella* közösségi tagunknak az Egyesület működéséhez nyújtott 10.000 Ft-os adományért.

**Részletek Miklósi-Sikes Csaba:
Fényképészek és műtermek Erdélyben 1839-1916
(Székelyudvarhely, 2001) című könyvéből:**

Az örmény eredetű **Bogdán** család 1754 óta élt Kézdivásárhelyen, ugyanis **Bogdán Keresztes** ekkor kért a városi tanácstól letelepedési engedélyt. **Bogdán István Péter** (1815-1872) fiától, akinek felesége **Zakariás Anna Mária** (1836-1915) volt, származó unokája, **Bogdán Ferenc** fényképész volt. Egy Kézdivásárhelyen dolgozott francia fényképésztől tanulta meg a mesterséget. 1880 körül nyitotta meg a főtérről nyíló kis utcácskában az üvegtetős megvilágítású műtermét s azt 1918-ban bekövetkezett haláláig vezette. 1882-ben nősült, felesége hilibi **Gaál Emma** volt, két gyermekük **Blanka** és **Arthur** (1883-1933). Az utóbbi szintén fényképész lett, aki apja halála után átvette a kézdívasárhelyi műtermet. A mesterséget apjától tanulta. Első nemzetközi sikerét 1910-ben érte el, amikor beküldött fényképeit aranyéremmel díjazta a **Belga Nemzetközi Kiállítás** zsűrije. Három gyermeke közül **Bogdán Elemér** (1914-1988) folytatta a családi hagyományt, majd halála után felesége, lécfalvi **Jakó Etelka** (1915-1999), aki szintén fényképészetet tanult, haláláig vezette a családi műtermet.

Erdély szépe örmény származású székely-magyar

Büszkék lehetünk – és vagyunk is erre a Marosvásárhelyen élő kislányra-nagylányra! Az iwíwen fedeztem fel, ismerős volt a neve, és megkérdeztem: Boróka, Erdély szépe Te voltál-e úgy fél éve?

– Igen, Erdély szépe voltam novemberben – válaszolta, és azt is megírta, hogy 17 éves, Marosvásárhelyen lakik, 11. osztályos tanuló társadalomtudomány-, intenzív angol szakon. Szeret teniszezni, olvasni.

Eddig elért eredményei a szépségszakmában: 2004 *Év Arca* különdíj, *Miss Marosvásárhely* – II. hely, *Miss Mures.ro* – I. hely, 2005 *Miss Krónika Erdély Szépe* különdíj,

2006 *Év Arca* II. hely. Dívatbemutatókon is részt vett, és hoszteszkedett. Az idei novemberben *Csíkszeredán* rendezett versenyen is részt vett, ahol harmadik díjat nyert. A továbbiak egy részét már a blogjából vettem át: – Nevem *Kopacz Boróka*, most épp 18 éves vagyok. *Marosvásárhelyen* születtem, *gyergyói örmény és székely-magyar* keverék vagyok. Nagymamámmal élek, mert 3 éves koromban árván maradtam.

Duna Tv, November 18th, 2007.:

– Nagy meglepetésemre szolgált, hogy a *Duna Tv* megkeresett a *Bella Transilvanica* után, és leközöltek egy kedves kis riportot az első helyezettel és velem. **B.J.**

Olvasói levelek az iwiw-en keresztül

Kedves Júlia!

Ispánkiné Somlyai Katalin vagyok, egy erdélyi magyarörmény család kései leszármazottja. Azért fordulok levélben hozzád (elnézést az azonnali tegezésért, az EÖGYKE-ben ez a szokás), mert legnagyobb bánatomra nem tudtam megjelenni előadásodon, mivel épp akkor külföldön voltam. Több okból szerettem volna hallani előadásodat (remélem, valami módon sikerül a későbbiekben elolvasnom). Ezen okok: örmény származású nagyapám (*Gámentzy Domokos*) mezősgégi volt, *Gyulatelkén, Szováton, Mezőfrátán* és *Mócson* volt jegyző 1920-1940 között.

Édesanyám írásos hagyatéka alapján próbálom összeállítani családunk történetét, őseim múltját, de sajnos az adatok hiányosak. A Gámentzi(y) névvel a magyarországi örmény írásokban nem találkoztam (nem volt különösebben híres család, sem nemességgel, se kiemelkedő történelmi alakokkal nem rendelkezett). A magyarláposi családkőről szóló írásodban viszont találkoztam a *Voit* névvel, s ha megnézed a mellékelt anyagokat láthatod, nálunk is előfordult ez a név, nem tudom van-e közülük egymáshoz, minthogy más az írásuk (h nélküli) – ez persze lehet elírás is. A Dermatában dolgozó Gámentzy úgy tudom rokon – de majd talán az is kiderül a későbbiekben...

Mellékelten elküldök neked minden olyan adatot, mely rendelkezésemre áll, nem tudom neked segít-e vala-

miben, avagy Te tudsz-e nekem valamiben segítségemre lenni úgy, hogy ezzel nem okozok neked különösebb gondot.

Kedves Júlia, itt küldöm édesapám névjegykártyáját, és leírom örmény származásunkat.

Szülei: **Török Dávid** és **Simon Liza**. Az első világháború előtt jöttek át Erdélybe, *Dorohoi-Raduti* környékéről, az örmény népiertás elől menekültek. Három gyermekük született, miután Páncélcsehre telepítették őket. **Török Erzsébet** háztartásbeli volt, 70 évet élt. **Török János** orvostanhallgató volt, mielőtt végzett volna elvitte a T.B.C. **Török Ferenc**, az édesapám volt a harmadik gyermek, Zilahon végezte a tanítóképzőt, és Páncélcsehre, szülőfalujába nevezték ki igazgatónak, ahol 25 évig szolgált, majd 3 évet Sármáson dolgozott. Végül *Tordára* helyezték tanfelügyelőnek. 1957-ben megbetegedett és szívinfarktusból halt meg 59 éves korában. Tiszta örmény származású volt.

Édesanyám **Török Rozália** székelymagyar, csak névrokon volt édesapámmal, nem vérrokon. *Enyeden*, a *Bethlen Kollégiumban* szerzett tanítónői diplomát. Páncélcsehben ismerkedtek meg egymással és házasodtak össze. Négy leánygyermekük született, én vagyok a legidősebb, **Török Ilona** 1923-ban születtem. **Török Margit** a második, ő is tanítónő, Kolozsváron él. Egyet-

len lánya Enikő közgazdasági egyetememet végzett, férje örmény származású, *Sabau Cornel*, az anyósa *Gogomán Erzsébet* a nagy Gogomán családból. A harmadik lány **Török Anna** –Nusika – szintén tanítónő, Kolozsváron tanított a *Bob* utcai román tagozaton. Szép, csinos, jó hangú tanítónő volt, férje *Dr. Mora Emil*, a sármási főorvos fia, jogtanácsos. Nusika meghalt csontritkulásban, nagyon sokat szenvedett, egyetlen lánya, aki orvosnő mindent megtett, hogy enyhítse fájdalmait. A legkisebb húgom **Török Rozália** –Rózsika itt tanított Tordán. Imádta a gyermekeket, neki nem volt. Jósága, jószívűsége beillett a szentek közé. Korán, 61 évesen ment el. Mi mindannyian a *szamosújvári* örménykatolikus zárdában nevelkedtünk. Dr. Karácsonyiné, Rózsika padtársam volt ott, osztálytársaim még *Gyulai Baba* és *Ráczkövi Irma*. Csak Babával maradtunk. Örmények vagyunk!!!

Én még utána 1 évet a görögkatolikus zárdában tanultam. 1940-ben a *Kolozsvári M. Kir. Állami Leánylíceum*ban és *Tanítónőképző*ben végeztem. Amint megszereztem diplomámat, férjhez mentem *Pethő Miklós* tordai tanítóhoz. Három gyermekünk született, 1946-ban *Mária-Ildikó*, és 1956-ban *Anna-Rózsa*. Neki volt egy iker fiútestvére is, de ő szegényke 9 napos korában meghalt. A két lányom román-örmény származásúhoz ment férjhez, az anyjuk volt örmény. Az unokáim természetesen tudnak magyarul.

Andrea-Mária miután Kolozsváron végzett két egyetemet – (kutató

fizika és közgazdasági) Budapesten nyert ösztöndíjat, most ott doktorált a Corvinus Egyetemen. *Zsolt* fiú unokám Bécsben építészmérnök, a felesége spanyol. Ő is építészmérnök. Másfél éves kisfiúk *Dávid* velük van. Karácsonyra Argentínába mennek az apósékhoz. A másik nagymama ott gyermekorvos, a nagytata kutató geológus. Karácsonyra ott lesznek, ha a Jóisten megsegíti őket.

1980-ban mentem nyugdíjba, 57 éves koromban és 1980. december 16-án meghalt a férjem. 27 éve egyedül élünk Rózsa lányommal. Földünk is maradt, emiatt sok baj és bosszúság ért. Ismeretlenül is sok szeretettel gondolok Magára és köszönöm szívességét.

Özv. Pethő Miklósné Török Ilona

Kedves Júlia!

A következőket tudtam meg: **Vályán Demeter** valamikor a máramarosi sóbányák hivatalánál dolgozott. Az I. világháború után el kellett hagynia Erdélyt, Tokajban telepedett le, a rövid ideig még működő sóhivatalban dolgozott. Igazoltan és bevallottan örmény származású. Az oklevéltári források alapján annyit lehetett kideríteni, hogy 1927 márciusában halt meg tüdőembóliában, és a tokaji görögkatolikus temetőben nyugszik. Sírját már nem találta meg az adatközlő, *Zelenák István* tanár, tokaji helytörténész.

Segítségét adott:

Dr. Dankó József tanár

Összeállította: Bálint Júlia

Margittai Gábor

Szorításban – *Beder Tibor Gebiz* nemzeti öntudatáról, a székely medvéről, 1. rész

Románia 2006. július 18.

– **Hogyan talált rá Macarköyre?**

– Laikusként érkeztem ebbe az országba, mint aki új világot fedez fel. Azért jöttem *Törökország*ba, hogy megkeressem a macarköyi magyarokat. Szülőföldem *Felső-Háromszék*; az egyik szomszédos faluban, *Zágonban* született *Mikes Kelemen*, a másikban *Kőrösi Csoma Sándor*. Olyan, mint ha ők velem utaznának. Elhatároztam, hogy Macarköyre gyalogosan jövök el, hogy útközben megismerjem a török népet, egyúttal azt a közeget, amelybe ez a falu beékelődött. Menet közben egyre inkább tudatosodott bennem, hogy a magyar a törökséghez közel álló népcsoport.

– **Hogyan lehet megszervezni két enynyire hasonló, mégis különböző közösség találkozását?**

– Könnyebben létrejött a kapcsolat a gebiziekkel, mint mondjuk egy dunántúli községgel. Kelet mindig izgatta a székely embereket. Bennük erős nemzettudat és Attila-kép él: hunok leszármazottainak tartják magukat. Él Kis-Ázsiában egy nép, amelyik ugyancsak a hunok utódának tekinti magát – ez már eleve összeköti őket. Erre a találkozásra az egész Kárpát-medence magyarjai felfigyelhetnek, hiszen üzenete van: amikor annyira egymásnak feszül a magyarság anyaországban és határon túl egyaránt, szükség van az összefogás jó példájára. Hogy még afelé is kinyújtjuk a kezünket, aki már nem tud magyarul, s közösen tudjuk megfogalmazni egymás számára a jövőt. A

csángókra költött támogatás sem kidobott pénz, hiszen Európában egyedülálló kultúrát, nyelvezetet őriztek meg – ugyanez a helyzet a gebiziekkel is. Most néprajzosokra, nyelvészekre vár a kutatómunka: e településen találni olyan jelenségeket, amilyenek Törökországban máshol nincsenek: a tököt például a kukorica között termesztik, és erre felé megtalálható a gémeskút is, a különleges temetőjükéről nem is beszélve. Fel kell tárnai, pontosan mi őrződött meg a múltból.

– **Minnek köszönhető, hogy több száz év alatt nem tűnt el a gebiziek magyarságtudata?**

– Ha Isztambul mellett maradnak, nem őrződött volna meg ez a kultúra, ám a havasi jajlán megmaradt. Ellenpélda a szudáni magyarok esete, akiket kiköltöztettek szigetükről az Asszuáni-gát megépítésekor, s most már a beolvadás veszélye fenyegeti őket.

– **Hogyan jellemezhető a gebizi lakosság nemzettudata?**

– Egy szóval: homályos. Hiába kerestem éveket, semmilyen dokumentumot nem találtam az ő magyarságukról, amely igazolná, honnan jöttek. Egyszer Romániában végiglátogattam egy iskola osztályait tatár származású tanár kíséretében, hogy megkérdezzem a gyerekektől, hányan ismerik az eredetmondájukat. Kilencven százalékuk ismerte. Ez az egyetlen, amit tudnak a macarköyiek is: az ő ősök 450 évvel ezelőtt jöttek ide. Családról családra száll ez

a történet. Lehet, hogy nekem is szerepem volt másságtudatuk felerősödésében, az emberek mindig keresik a megkülönböztető jegyeket, miben térnek el környezetüktől. Nagyanyám örmény volt, ám ez sokáig nem foglalkoztatott; csak amikor bejártam Erdélyt gyalogosan, akkor kezdett ébredeni bennem a kíváncsiság. Olvasni kezdtem az örmény történelemről, és rádöbbentem annak a kultúrának az értékeire. Bizonyos értelemben kötődöm hozzájuk, de nem tudok semmit róluk, nem tudom a nyelvüket, de tudom a történelmüket. Gebizben ez az érdeklődés sincs meg, a történelmünket sem ismerik; de valahol a tudatuk mélyén ott van, hogy ők magyarok. Amikor mutatják a személyi igazolványukban a születési helyüket (Macar), akkor magukat is magyar-ként határozzák meg.

– A magyar tudományos közélet szkeptikus a törökmagyarok létezésével kapcsolatban.

– Olyan ez, mint a finnugor elmélet vagy a dákoromán folytonosság teóriája: sokan doktoráltak már belőle, ezzel bármilyen elmélet hivatalossá válik, mind többen fogadják el. Én is úgy vélem, a finnugor elmélet a magyarságtudatunk gyengítésére szolgált. De ha sok is a bizonytalan pont a gebizi magyarság létében, akkor is mindent meg kell tennünk, hogy magunkhoz kapcsoljuk őket, a tett gesztusértéke miatt is. Sikerült meggyőzőnöm Csíkszentdomokos vezetését, hogy vegye fel velük a kapcsolatot: ez sem akármilyen község, Márton Áron a szülőtte, s arra már az egész székelység felkapja a fejét, ha Csíkszentdomokos székelykaput állít Törökországban. Pedig a tavalyi rodostói kapuállítás sem ment egykönnyen. A ma-

gyar kulturális miniszter, *Bozóki András* egészen feldűcsért, értesülvén a tervekről – ebből tudtam, hogy baj van. Azt javasolta, tegyünk plakettet a rodostói *Rákóczi-múzeum* falára. Megírtam neki, rendben, meglesz a plakett, csak azt nem közöltem vele, hogy három lába lesz annak. Elmagyaráztam Bozókinak, mi a különbség egy plakett és egy székely kapu üzenete között. Nem az odalátogató politikusoknak kell emléket állítani márványtáblán, hiszen az kit érdekkel. A lényeg a gesztus. Mikes Kelemen képviselte a bujdosók között a székelységet, az ő sírja Törökországban maradt, maradványait nem hozták haza. Annyival tartoztunk Mikesnek, hogy legalább emléket állítsunk neki. Székely szimbólumokkal a kapun: a holddal, a nappal, a csillagokkal. Kihozni sem volt egyszerű a kaput Törökországba: először ki kellett hogy utazzassak Rodostóba százötven gyermeket, akikkel megtanultuk a török himnuszot és még négy török dalt. Azokat elénekelték ötezer ember előtt. Addig szóba sem akartak állni velünk a rodostóiak, mondván, románok vagyunk, mit akarunk itt. Ám amikor a gyermekek elénekelték a himnuszukat, mindenkinek potyogtak a könnyei. Aztán Zágóban lovas bandériummal fogadtuk a rodostói polgármestert, s mutattuk neki, az ő neve, *Aygiin (Holdnap)* minden székely kapun olvasható. Komoly népi diplomácia előz meg egy ilyen eseményt. S a népi diplomáciában sokkal több lélek van, mint a hivatalos formájában. A mostani gebizi ünnepségben is évek szervezőmunkája húzódik. Ők sem értették eleinte, mit akarok tőlük, csodabogárnak tartottak.

Folytatjuk

(Megjelent a Magyar Nemzet 2006. július 15.-i számában)

A marosvásárhelyi örmény-magyar közösség gyermekrovata (11. rész)

Kedves Szülők és Nagyszülők!

Arra kérünk Benneteket, hogy hónapról hónapra, amikor kezetekbe veszitek a „Gyökereket”, hívjátok fel gyermekeitek, unokáitok figyelmét erre a rovatra, s ha nem értik, magyarázzátok el nekik fontosságát.

Kedves Gyermekek!

Nektek igazán megéri elolvasni és megismerni a szép történeteket, amelyek hatalmas örmény királyokról, csodaszép királykisasszonyokról, véres háborúkról szólnak. És miért éri meg megismerni őket? Mert

minden történet végén találtok egy kérdést, amelyet ha megválaszoltok és elküldötök postán vagy email-en, év végén a legjobb, legszebb válaszokat kisorsoljuk közületek. A három nyertes csodálatos ajándékokban részesül. A cím tehát a következő: **Dr. Puskás Attila**, Str. Busuiocului 4/C/48, RO-540535 Tirgu Mures, Románia. E-mail cím: pattila001@yahoo.it

Várjuk leveleiteket!

Dr. Puskás Attila,
a Marosvásárhelyi

Örmény Kulturális Egyesület nevében

Tigrán és a médek királya

Élt egy nagyon ügyes királyunk, *Jervánt*, aki felvirágoztatta országunkat és a perzsákkal szövetekezett. Fia, *Tigrán*, igazságos és erős király hírében állt, katonai szövetségre lépett *Cirus* perzsa királlyal, a médek hatalmas királyával, aki újabb területeket akart meghódítani országának, de nagyon félt Tigrántól, az örmények királyától.

Egy éjszaka azt álmodta, hogy egy szépséges asszony három fiút szült a világra, és mindegyikük egy vadállat hátán ült: az egyik párducson, a másik oroszlánon és a harmadik egy sárkányon. Aki a párduc és az oroszlán hátán ült, egymástól ellenkező irányba indult el. A sárkányon ülő pedig a király felé tartott. A király ekkor felébredt álmából és rémülte hívatta magához tanácsosait és a jósokat, akik megfejtették álmát. A sárkány hátán ülő fiúgyermek nem más,

mint Tigrán, Örményország királya. A király ekkor elhatározta, hogy megöli őt.

Cselhez folyamodott: feleségül vette Tigrán húgát, bízva abban, hogy megvalósíthatja terveit. De Tigrán húga elárulta testvérének a király rossz szándékát. A király azt tervezte, hogy vadászatra hívja Tigránt, és amikor csak ketten lesznek, megöli őt. De Tigrán nem egyedül, hanem csapatával érkezett, és leleplezte az árulót. Kitört a háború. A harc tüzeiben Tigrán és a király szembe került egymással. Tigrán lándzsájával mellbe döfte a királyt, aki lebukott lováról és így megkapta a méltó és igazságos büntetést.

– Mít látott álmában a médek királya, és mit akart tenni Tigránnal. Hogyan győzött a hős Tigrán király?

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%

Közeledik az adóbevallás ideje... A törvény szerint személyi jövedelemadónk (két-szer) egy százalékát erre jogosult, bejegyzett egyházaknak, közintézményeknek, civil szervezeteknek, egyesületeknek ajánlhatjuk.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület jogosult arra, hogy személyi jövedelemadójának 1 %-át az EÖGYKE-nek ajánlhassa.

Tizenegy éve működő Egyesületünknek így lehetősége nyílik arra, hogy működése anyagi nehézségeit részben megoldja. Meggyőződésünk, hogy az EÖGYKE kezdetől fogva „nyitott könyvként” működik, hiszen minden lépésünkről rendszeresen beszámolunk az *Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek* hasábjain.

Akik részt vesznek programjainkon, meggyőződhetek arról, hogy a tagdíjat, adományokat, a pályázatok során elért támogatásokat kizárólag kulturális és hitéleti identitás-örzésünkre, hagyományaink ápolására, a magyarörmény társasági élet, a közösség megteremtésére, jobbítására fordítjuk. Kérjük, hogy jövedelemadója bevallásakor gondoljon Kulturális Egyesületünkre – ezáltal önmagára is. Hiszen tagságunk azért dolgozik, hogy magyarörmény közösségünk céljait megvalósítsa, örmény gyökereink tárgyi és szellemi kultúráját megőrizze, átadja gyermekeinknek, unokáinknak – az utókorak. Tartozunk ezzel tehetséges, tisztességes és jó magyarrá vált őseinknek, tehát önmagunknak is.

Nem kell mást tennie, mint a jövedelemadó bevallásakor az APEH által rendszeresített bevallási nyomtatványon nyilatkozatot tegyen szervezetünkre.

A kedvezményezett **adószáma:**

18085590-1-41

A kedvezményezett **neve:**

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Egyúttal kérjük és javasoljuk, hogy a másik egy százalékkal támogassa a

Magyar Katolikus Egyházat, amelynek technikai száma 0011,

melynek részegyháza a magyarhoni, történelmi örménység Örmény Szertartású Római Katolikus Egyháza.

Templomunknak, amelyet évtizedeken át Kádár Dániel apátplébános vezetett, nincs önálló technikai száma!

Köszönjük, hogy gondol ránk!

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Gyermek-válasz

Molnár Zsófia II. d osztály: (*Marosvásárhely*): *Meszramelik*, Egyiptom királya foglalta el Dávid édesapjának földjeit. Ő haragra lobbant és elűzte a betolakodókat. Dávid és Meszramelik még párbajoztak is.

Dork hazája a Fekete Tenger partján Daikban volt, ahol a tosoi aranyat őrizték.

A Napút díja Lászlóffy Aladárnak

Lászlóffy Aladárnak ítelték a Napút-díjat, az elismerést decemberben vette át a költő Budapesten. A díjat az idén alapította a *Cédrus Művészeti Alapítvány*, a *Kossuth-díjas kolozsvári költő, író műfordító elsőként részesült az elismerésben.*

Szondi György, a *Napút* című folyóirat főszerkesztője, a díjat odaítélő háromtagú kuratórium elnöke elmondta: egyértelmű döntés volt részükről, hogy Lászlóffy Aladár kapja a Napút-éremből és a Napút-levélből álló elismerést, amelyet a folyóirat szellemiségének megfelelő és a laphoz kötődő alkotóknak adnak. Lászlóffy Aladár az indulás, 1999 óta a lap konzulense, tavaly óta pedig *Innen nézek szerteszét* címmel saját rovata van a folyóiratban.

A *Napút* című lap a 2007-es év kilencedik számát az idén hetvenéves alkotónak szentelte. A folyóirat összeállításában verssel, tanulmánnyal, karcolattal harminckét alkotó közönti az ünnepeltet. Többek között *Csoóri Sándor*, *Gergely Ágnes*, *Görömbei András*, *Szócs Géza*, *Kalász Márton*, *Zalán Tibor*, *Csiki László*, *Tornai József*, *Turczy István*, *Kabdebó Lóránt*, *Kántor Lajos* és *Ágh István* műve olvasható a lapban.

(Megjelent Kolozsváron a *Krónika* című napilapban, valamint az *Erdélyi ma* honlap 2007. december 27-i számában)

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja a **pénzadományok gyűjtését** az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Pénzbeli adományokat az egyesület bankszámlájára befizethető.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1255 Budapest, Pf. 189. **Telefon:** 201-1011, **fax/tel.:** 201-2401

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK – füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja: Bp. Főv. II. kerületi Örmény Önkormányzat
és a Fővárosi Örmény Önkormányzat

(Budapest, 1054 Akadémia u. 1. III. emelet 338-339., telefon: 332-1791)

e-mail: fovarosiormeny@startadsl.hu; fovarosiormenyonkorm@startadsl.hu

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Főszerkesztő: **Frigyesy Ágnes**

Felelős kiadó: **dr. Issekutz Sarolta**

Munkatársak: Dr. Sasvári László, Dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia, Dobó Attila

Szerkesztőség: 1255 Budapest, Pf. 189. Tel.: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401

Nyomdai munkák: Mackensen Kft.